

Nr. 20

ACI

17. MAIL 1924.

A. Stieren.

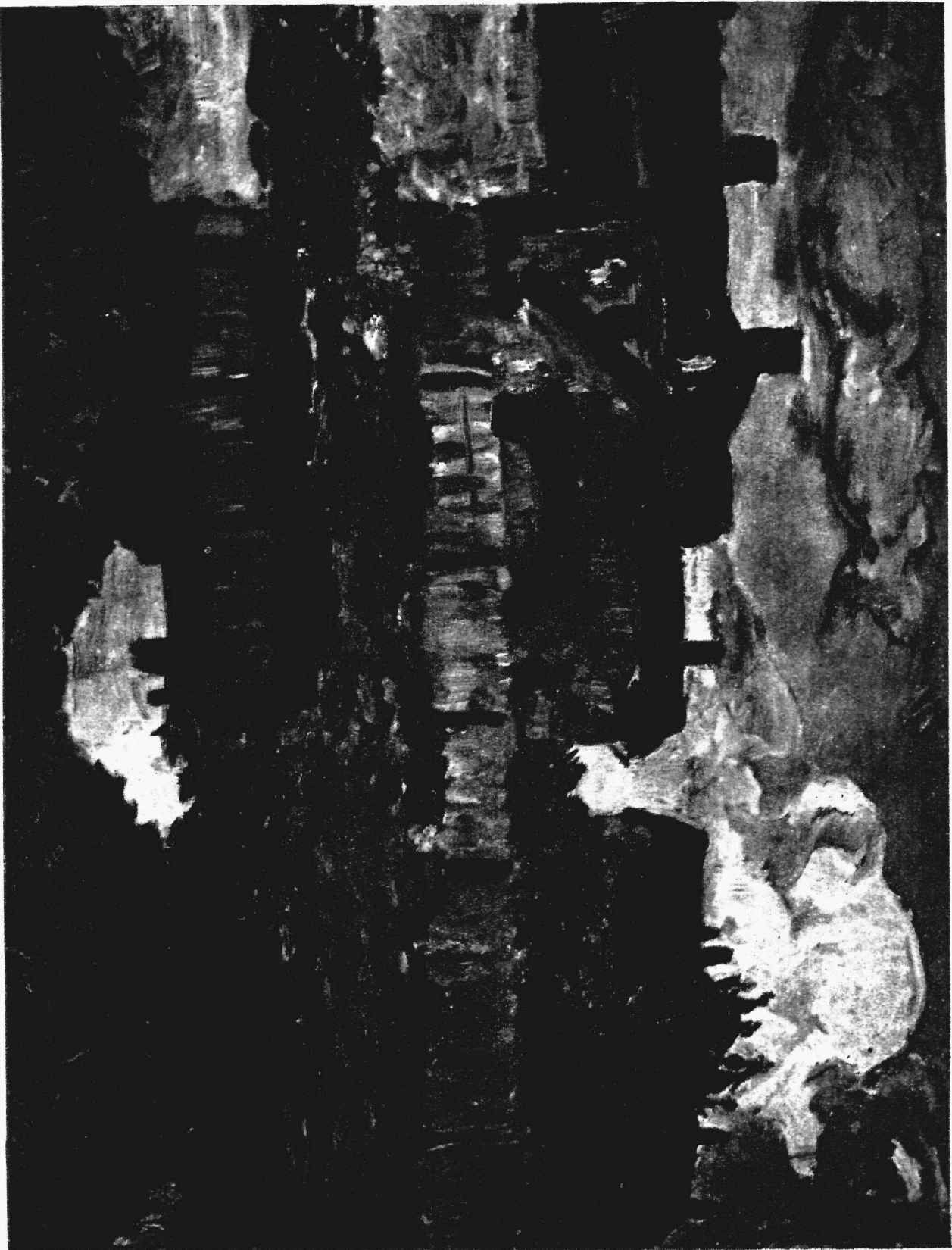
TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS
HIND 40 MARKA

TALLINNA EESTI KIRJAST.-ÜHISUSE

kirjastusel ilmunud

RAAMATUTE NIMEKIRI

- Käskivi.** Novellid. Adson, A. Hind 85 m.
- Taavet Soovere elu ja surm.** Romaan. Mait Metsanurk. Hind 120 mk.
- Saatuse tujud.** Jutud Vene-Austria võitlustest Karpaatides. J. Mändmets. Hind 130 mk.
- Poiss ja liblikas.** Novellid. A. H. Tammsaare. Hind 100 mk.
- Teekond Hispaania.** Reisikirjeldus. Friedebert Tuglas. Hind 200 mk.
- Pärisosa.** Luuletustekogu. Marie Under. Hind 85 mk.
- Nipet-Näpet.** Legendid, anektoodid ja tõsijuhtumised. A. Jürgenstein. H. 50 m.
- Vähkmann ja Ko.** Fõljetonistlik romaan. O. Luts. Hind 100 mk.
- Tilbuse Jaak Tilbuse kirjavahetus.** I ja II jagu. Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg. I jagu — hind 60 mk., II jagu hind 150 mk.
- Tilbuse Mari ajalikud laulud.** Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg. H. 35 m.
- Eesti iseseisvuse teel.** I. Vene revolutsioonist Eesti vabadussõjani. Ülevaade 1917. ja 1918. a. sündmustest. A. Tamman. Hind 160 mk.
- Minu mälestused.** Adm. Joh. Pitka memuaarid. Hind 225 mk.
- Sõda Landesvehriga.** J. Poopuu. H. 100 m.
- Au langenulle.** Luuletused vabadussõja kangelastele. Aks. Kallas. Hind 200 m.
- Elu mäng.** Jutustus Eesti vabadussõjast. Mihkel Lüll. Hind 90 mk.
- Ahvide kasvandik.** Juhtumuste romaan. Ed. R. Burroughs. Inglise keelest L. L. Hind 200 mk.
- Kadunud mees.** Ülipõnev romaan. Inglise keelest L. L. Hind 160 mk.
- Loitev Koit.** Romaan Ameerika dollarimaalt. Jack London. Inglise keelest H. M. Hind 200 mk.
- Malallaste laev.** Romaan. Clark Russell. Inglise keelest. Hind 150 mk.
- Julge Mäng.** Kriminaalromaan. R. Augustin Freeman. Hind 80 mk.
- Punased lõunast.** F. Grass. Hind 60 m.
- Psükoloogia pääjooned.** I osa. Dr. H. Höfding. Tõlkinud K. Freiman. Hind 130 mk.
- Vallitud Eesti rahvalaulud.** Antoloogia, eessõnaga rahvaluule üle. A. Saareste. Hind 130 mk.
- Kodumaal rännates II.** Piirisaare-Endla-Neeruti-Haapsalu. G. Vilberg. Hind 100 m.
- Kasvatuse radadel.** Kasvatuse õpetus. C. H. Niggol. Hind 630 mk.

P. BURMANN.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

MAASTIK.

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
ED. HUBEL
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA NÄDAL

II AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKK TÄNAV 2

TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1-2

SAKSA VALIMISED.

Saksa valimiste tulemusi oodati kogu maailmas põnevusega. Neist arvati järeldada võivat, kas poliitiline areng sõja või rahu poole viib. Sest teatavasti nõuab üks osa Saksa rahvast sõjakulude tasumise lõpetamist ja nõudjatele sõjariistus vastuhakkamist. Kardeti, et need sõjahimulised valimistel enamuse saavad.

See kartus ei ole küll täide läinud; aga ka need pole võitjatena valimistest välja tulnud, kes rahupoliitikat ja liitlaste nõudmiste täitmist tarvilikuks peavad. Suur hulk valijaid on mõõdukate keskerakondade juurest pahempoolsete, iseäranis aga parempoolsete hulka läinud.

Demokraatlisel erakonnal, kelle heaks muude seas „Berliner Tageblatt“, kõige mõjukam Saksa aajaleht, kihutustööd tegi, oli enne 40 kohta, nüüd kõigest 24. Kiriklikul keskerakonnal enne 68 kohta, nüüd kõigest 45. Saksa rahvaerakonnal (keskelt esimene parempoolne partei) enne 66 kohta, nüüd kõigest 45. Ka mõõdukate sotsialdemokraatide hulgast on hea hulk valijaid kommunistide hulka kadunud.

Iseäranis on kõvenenud sõjakad, käremeelsed parempoolsed parteid: Saksa rahvuspartei oli enne 71 kohta, nüüd 100, vabaduserakonnal (nüüdses Hittleri parteis) oli enne 3 kohta, nüüd 32 kohta.

Oleme juba varemini selle peale tähelepanu pöörnud, et valimised mitmes Euroopa riigis üht ja sedasama suuna näitavad: usk mõõdukatesse keskerakondadesse kaob, valija toetab end äärmiste erakondade peale.

Keskerakondadel on kõigil mail umbes ühed ja needsamad lööksõnad, millega nad kodanikkudele katsuvad eneste järele tõmmata. Nad tõendavad igalpool valijatele: meie käime kuldset keskteed, meie ei tee ise, ega lase teistel teha mingi-

sugu järsku pööret, ei mingisugu julget, riskanti sammu; meie tarvitame vanu, äraproovitud abinõusid, uuendustega oleme ettevaatlikud, meie võitleme kõigi klasside õiglaste huvide eest jne. jne.

Keskerakondade üldine tunnusmärk on nimelt see, et nad väga ettevaatlikud on ja sellepärast väga vähe julgevad ette võtta ja veel vähem korda saata. Harilikkuldel aegadel võivad nad ideaalselt valitseda, sest et siis kõik nii öelda iseenesest läheb. Nii võib kutsar õigel, tasasel teel ohjad lapse kätte anda — tarvis neid ainult käes hoida, juhtimine on üleaarne.

Erakordsetel ja rasketel aegadel aga, nagu praegu paljudes Euroopa riikides, ei suuda erakonnad, kes aina oma „mõõdukusega“ kiitlevad, rahva rahulolemist ega ühegi klassi sümpaatiat ära teenida. Vallitsustelt nõutakse suuremat ettevõtlikkust, julgemaid ja otsustavamaid samme, kiiremat puhastustööd, valjemat kätt väärnähtuste kõrvaldamises; sügavamale ulatavaid uuendusi, selgemaid sihtjooni. Keskerakonnad lubavad küll rohkesti, aga nad ei või ega julge ühtki tähtsat uuendust, parandust ega muudatust ette võtta, kartes mõne klassi poolehoidu täiesti kaotada; on ju nende poolehoidjad väga mitmest klassist ja kihist. Nad peavad laveerima, siia ja sinna poole käätlema, õige sihipidamine on neil raske või koguni võimatu. Nad peavad lappimisega ja paikamisega oma aega viitma.

Mis eriti Saksa keskerakondadesse puutub, siis on neil palju patte hinge peal ega tohiks nad nuriseda, kui valija neile vähemalt ajutiseks selja pöörab. Maailmasõja kestel toetasid nad sõja jätkamist ja olid väga nõus isegi maade annekteerimisega. Pärast veeretamid nad süü

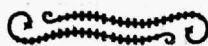
sõja eest parempoolsete peale ja ajasid tükk aega rahupoliitikat. Siis otsustasid korraga sõjakahjude tasumist katkestada ja passiivse vastupaneku teele astuda. Teatavasti lõppes see „rahulik sõda“ Saksamaa täieliku lüüasaamisega ja rahakurss langes nulli lähedale. Nüüd otsustasid keskerakonnad jälle rahupoliitikat jätkata ja sõjakahjusid liitlastele tasuda. Praegu on nad sellel seisukohal, aga kui kaua, seda on sarnase muutliku poliitilise meelsusega parteide juures raske ennustada. Nüüdsetel valimistel lubasid nad kodanikkudele „rahu“ ja „vabadust“. Need on muidugi ilusad asjad, aga miks võivad seda ainult keskerakonnad anda, kes ju selles süüdi on, et prantslased Rühri okupeerisid? Pealegi nõuab rahvas, kes keskerakonnade valitsemise ajal ikka viletsamasse seisukorda sattunud, midagi konkreetsemat kui rahu ja vabadus.

Muidugi on Saksa rahva poliitilistes elamustes rohkesti meeletehte maiku ja sellest see kaldumine äärmustesse. Aga mujalgi on sarnaseid, kui ka mitte just samasuguseid, tunnuseid näha. Inglismaal sai tööerakond valimistel rohkesti kohti juure, ja vabameelsed, kui keskklassi meeolelu avaldajad, arvasid heaks

valitsust selle erakonna juhtide kätte anda. Tööerakond ei ole vanade traditsioonidega seotud, ta võib enesele julgemaid samme lubada kui kodanlised erakonnad; ühtlasi on ta küllalt mõõdukas, et mitte hulljulgeid uuendusi ette võtta. Daanis, kus viimasil aastail mitmesuguri suuri korrupsioone avalikuks tuli, läks osa keskklassi valijaist sotsialdemokraatide poole, selle partei esitajaist kindlaimaid puhastustõetegijaid lootes. Itaalias lepib rahvas parempoolse diktatuuriga, seda keskklasside jõuetust ja kõhklevast parlamentlisest valitsusest paremaks pidades.

Meilgi tuli viimaste riigikogu valimiste ajal suur usaldamatus „mõõdukate“ keskerakonnade vastu avalikuks: tööerakond ja rahvaerakond said rängasti lüüa. Valija ei langenud küll äärmusse, aga otsis enesele paremaid esitajaid väikestest uutest rühmitustest. Kas ta neid seal leiab, ei pruutu siia.

Saksa valimiste tagajärjed ei aita Euroopat rahu poole viia. Maailmasõja päranduse likvideerimine läheb keerulisemaks ja raskemaks. Kogu Euroopa on juba mõni aasta uueks võitluseks mõõka tagunud, nüüd teeb seda vist veel suurema hooga.

LUULETUSI RABINDRANATH TAGORE'LT.

Tõlk. H. AIMRA.

*HÄDA MULLE, ei ma enam suuda maija jääda
ega ole kodu minule enam koduks, sest et
igavene võõras kutsub mind, tema rändab piki
tänavat.*

*Tema sammude kaja mu rinda tabades valu
teeb mulle.*

Tuul on valla ja ägab meri.

*Kõik mured ja kahtlused jätan, et järgida
kodutule voole, sest mind kutsub too võõras,
ta rändab piki tänavat.*

* * *

OO TULLI, mu vend, võitu laulan sulle!

*Sina oled kohutava vabaduse hele, punane
pilt.*

*Käsi sina sirutad taeva poole, kärsitute sõr-
miga libistad üle handlekeelte, sinu tantsumuu-
sika on imeline.*

*Kui mu päevad on lõpul ja väravad avatud,
põletad tuhaks need köidikud käsist ja jalust.*

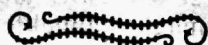
*Siis minu keha saab üheks sinuga, minu
südame haaravad su lõõsked, ja põlev lõõm,
nagu mu elu oli, hoovates üles end segab sinu
leegiga.*

*OO SINA, sa, elu minu elus! Tahan ikka
valvele jääda, et rüvetamatuna hoida oma keha,
teades, et mu liigetel on elav sinu hingus.*

*Tahan ikka valvele jääda, et eemaldada eba-
tõtt mu mõtetest, teades: sina oled tõde, kes
vaimus mulle mõistuse valguse süütab.*

*Tahan ikka valvele jääda, et tõrjuda paha
minu südamest, teades, et asud aujärjel mu
südame pühaimas.*

*Ning ikka peab jääma mu püüdeks: sind
avaldada mu tegudes, teades, et su võim mulle
jõudu jagab minu toiminguks.*

LADY SANNOX'I LUGU.

A. CONAN DOYLE.

Douglas Stone'i ja kurikuulsa lady Sannox'i vahetõrõ oli laialdaselt tuntud, küll kõrgemas seltskonnas, mille hiilgavaks liikmeks viimne neist, kui ka teaduslikes ringes, kus esimest peeti kuulsaimaks õpetlaseks. Loomulikult oldi siis ka väga huvitatud, kui ühel hommikul kuuldi, et lady Sannox oma näo jäädavalt looriga katnud, ja seltskond teda enam iialgi näha ei saa. Ja kui selle kuulujutu kannul veel teade käis, et toapoiss leidis suuresti lugupeetud kirurgi, Douglas Stone'i, selle terasest närvega mehe, samal hommikul voodi serval istumas ja lõbusasti naemas maailma üle, kuna ta mõlemad jalad ühte püksisääre toppinud, ja ta selge mõistus pea samuti segi kui kausis puder, siis oli kogu see lugu küllalt mõjurikas väikeseks uudishimupalaviku tekitamiseks nois, kel enam lootustki ei olnud oma kurnatud närvega veel sarnast sensatsiooni tunda.

Douglas Stone oli oma mehees üks tähelepanu teenivamaist meestest Inglismaal. Võiks vast öelda, et ta vaevalt meheesse jõudis, sest ta oli tolle väikese sündmuse ajal ainult kolmekümne üheksa aastane. Need, kes teda kõige paremini tundsid, teadsid, et kuigi ta nii väga kuulus kirurgina, oleks tal siiski iga elukutse terve tosina seast veel paremini õnnestunud. Ta oleks enesele võinud kuulsuse omada sõjamehena, selle saavutada uurijana ehk võita

kohtutes või ehitada inseneerina kivist ja rauast. Ta oli sündinud kuulsuseks, sest ta võis kavatseda, mida teine mees ei julenud, ja võis teostada, mida teine kavatsedagi ei julenud. Kirurgias ei jõudnud keegi talle järele. Tema närvid, ta otsustamisvõime, ta leidlikkus, kõik olid eriti arenenud. Oma noaga peletas ta ikka uuesti surma eemale, riivates sealjuures nii mõnigi kord just elu algallikaid, kuna ta assistendid olid sama kahvatud kui patsientki. Ta energia, ta julgus, ta vääramatu usk enesse — kas ei helju selle mälestus veel praegugi Londoni Marylebone teel ning Oxfordi tänaval?

Tema kõlblusetus oli sama suur kui ta voo ruski, ainult kaugelt värvikam. Ta hiiglasistulek, kolmas oma suuruse poolest kogu Londoni elukutsega meeste hulgas, ei jätkunud kaugeltki ta toredale eluviisile. Loodus oli teda küllastanud sügava tundemeelega, mille rahulduseks ta tarvitas kogu oma teenistuse. Nägemine, kuulmine, kompamine, -maitse, need kõik olid ta valitsejaks. Valituim vana vein, haruldaste eksootiliste taimede lõhn, Euroopa peeneima portselaani kumerused ja värvid, nendeks muutus ta kiiresti kokkuvoolav kuld. Ja siis korraga ilmus temas niisugune pöörane kirg lady Sannox'i vastu, mil ainult vastatud väljakutsuv pilk ja sosistatud sõna ta lõkkele ajas.

Pilt Keila jõelt suurvee ajal.

Foto Kulp

Pilt Keila jõelt suurvee ajal.

Foto Kulp.

Lady Sannox õli Londoni ilusaim naine ja nüüd ainsamaks Douglas Stone'ile, Londoni nägusaimale mehele, kes aga mitte ainsamaks lady Sannox'ile. Ta armastas uusi elamusi ja oli armuline kõigi meeste vastu, kes teda austasid. Selle tõttu siis näiski ta mees, lord Sannox, viiekümne-aastasena, kuigi oli alles kolmekümne kuue.

Ta oli rahulik, vaikne mees, see lord, ükskõikse ilmega näol, õhukeste huultega ja raskete silmalaudega, suur aiatöö harrastaja, ja hulga koduste harjumustega. Kunagi meeldis talle näitekunst, ta üüris isegi ühe teatri Londonis ja nägi selle laval esimest korda preili Marion Dawson'i, kellele ta pakkus oma käe, oma tiitli ja terve kolmandiku oma kodumaast. Abiellumisest peale läks talle aga vastikuks ta nooruse suurim kirg; kõigist palvetest hoolimata ei võtnud ta enam osa ühestki asjaarmastajate näitemängust, kuna ta varem oli sageli väljendanud oma head näiteandi. Ta oli õnnelikum kõbla ja valamiskannuga oma orhideede ja krüsantheeme keskel.

Kas polnud tal absoluut mingit arusaamist või puudus tal igasugu iseloom? Kas tundis ta oma lady eluviisi ega mõistnud seda hukka, või oli ta vaid pime, armastaja narr? See oli probleem, mida arutati teelauas ja sigarit suitsetades klubis. Selged ja valjud olid otsused meeste seas ta ülalpidamise kohta. Leidus veel vaid ainus, kel hea sõna tema kohta lausuda, ja seegi oli kõige vaikivam klubi liige. Ta oli

kord näinud, kuidas Douglas Stone ülikoolis hobust taltsutas, ja see oli tema peale näiliselt oma mõju jätnud. Kui aga Douglas Stone sai lady Sannox'i lemmikuks, siis kadusid päriselt kõik kahtlused lord Sannox'i teadmise või teadmatuse suhtes. Douglas Stone ei tunnud kõrvalteid. Oma julgel ja ägedal viisil jättis ta igasugu ettevaatuse ja järelekaalumise. Ja skandaal lagunes kui kulutuli. Üks teadusringest teatas, et Douglas Stone'i nimi oli kustutatud nende ase-presidentide nimekirjast. Kaks ta sõbra anusid, et ta vähemalt ometi oma autoriteedi peale elukutse alal mõtleks. Tema aga saiatas kõiki neid kolme, ja kulutas nelikümmend neli naelsterlingi käevõru peale oma lady jaoks.

Ta viibis iga õhtu lady Sannox'i majas, ja see sõitis õhtupoolikul tema tõllas. Ei olnud ainultki katsed kummaltki poolt selle vahekorra varjamiseks. Kuid viimaks eksitas neid väike vahejuhtumine.

See on tihel õudsel, väga külmal ja tuulisel talveõhtul. Tuul ulus korstnais ja lõgistas aknaid. Iga uue tuulepuhanguga kostis hõre vihmakrabin vastu aknaklaase, mattis hetkeks räästa tumeda siirina ja tilkumise. Douglas Stone oli lõunasöögi lõpetanud ja istus oma töötoas kamina ees, klaas kallil portveiniga malakiitlaual ta kõrval. Klaasi huulte juure tõstes hoidis ta selle vastu lambi valgust ja silmitses asjatundja pilguga pisikesi kaeke, mis hõljusid selle rubiinitud medal sügavu-

sel. Tuli heitis loitma lüües muutlikku valgust ja jalgele, selgeile näojoonile, ta paksele, kuid kindlaile huulile ja sügavale neljanurgelisele lõuale, mille kujus ning sensuaalsuses avaldus midagi roomalikku. Vahete-vahel naeratas ta, asetudes mugavamini oma luksus-tooli. Ja tal oli ka põhjust olla väga rahul, sest vastu kuue ametivenna nõuandmist tegi ta sel päeval lõikuse, mille sarnast enne teada ainult kaks juhtumist. Tagajärjed olid hiilgavad, paremad igast ootusest. Ei ühelgi teisel Londonis poleks jätkunud julgust selle kavatsemiseks, veel vähem osavust sarnase kangelasvõtte teostamiseks.

Ta oli lubanud lady Sannox'i õhtul külastada, ja kell näitas juba pool üheksa. Ta sirutas kätt kellanupu poole tõlla tellimiseks, kui kuulis välisuksele koputamise tumedat kõla. Pilgu hiljem kostusid eeskojas sammud ja järsk ukse sulgumine.

„Keegi haige soovib teiega kokku saada, sir, vastuvõtmistoas,“ teatas toapoiss.

„Enese pärast?“

„Ei, sir, arvan ta tahab teid oma koju kutsuda.“

„Liig hilja,“ kähvas Douglas Stone pahaselt. „Ma ei lähe.“

„Siin on ta nimekaart.“

Toapoiss ulatas nimekaardi kuldikandikul mille kinkinud ta isandale keegi peaministri naine.

„Hamil Ali, Smürna.' Hm! Vististi keegi türklane.“

„Jah, sir, näib kui oleks ta väljamaalt tulnud, sir. Ja ta on hirmsas seisukorras.“

„Pagana pihta! Mul on kutse. Pean kuhugile mujale minema. Ma võtan ta siiski jutule. Kutsu ta siia, Pim!“

Mõni minut hiljem avas toapoiss ukse ja lasi sisse väikese rõhutud mehe, kes kõndis küürus, õieli kaelaga ja pilul silmega, mis omane lühikesele nägemisele. Ta nägu oli tumepruun, ta juus ja habe süsimust. Ühes käes hoidis ta valget, punaste triipega muslimist turbani, teises väikest helekollast nahkkotikest.

„Tere õhtust,“ ütles Douglas Stone, kui toapoiss oli ukse kinni tõmmanud. „Arvan, räägite inglise keelt?“

„Jah, sir. Olen Väike-Aasiast, kuid kõnelen Inglise keelt, kui aegamööda rääkida.“

„Möistsin, et mind tahate kaasa viia?“

„Jah, sir. Sooviksin väga, et minu naise juure tuleksite.“

„Võin hommikul tulla, kuid praegu olen juba mujale kutsutud, ja see takistab mul täna õhtul teie naist vaatama minemast.“

Türklase vastus oli kummaline. Ta sirutas nõõri, millega ta nahkkotikese suu seotud, ja puistas hunniku kulda lauale.

„Siin on sada naelsterlingit,“ lausus ta, „ja luban teile, et see tundi aega ei viida. Mu voo-riimees ootab ukse ees.“

Douglas Stone vaatas kella. Tunni aja pärast lady Sannox'i poole minna ei oleks veel liig hilja. Ta on seal hiljemgi käinud. Ja türklase tasu oli erakordselt kõrge. Võlausaldajad

Pilt Keila jõelt suurvee ajal.

Foto Kulp.

olid tal hiljuti kaelas käinud, ja sarnast juhus ei võinud ta ometi lasta mööduda. Ta läheb.

„Mis tal viga on?“ päris ta.

„Oh, see on nii väga kurb! Nii väga kurb! Te ei ole vististi küll kuulnud Almohadese põueodadest?“

„Ei iialgi.“

„Need on hommikumaa odad, väga vanad ja iseäralise kujuga, jalusetaolise peaga. Nagu näete, olen antiikasjade kaupmees, ja sellepärast tulingi Smürnast Inglismaale. Tuleval nädalal lähen sinna jälle tagasi. Tõin enesega kaasa palju asju; mõned üksikud on veel alles, ja nende hulgas ka minu õnnetuseks üks noist põueodadest.“

„Ärge unustage, sir, et mul enne kutse on,“ sõnas kirurg vähe ärritatult, „palun seletage asjalikumalt.“

„Saate näha, see on tarvilik. Minestades kukkus täna mu naine toas, kus oma kaupa hoian. Ta lõi kas sealjuures oma alumisse huule selle neetud Almohadesi odaga.“

„Mõistan,“ sõnas Douglas Stone tõustes. „Soovite, et ma haava kinni seoksin?“

„Ei, ei. Asi on palju pahem.“

„Ja mis siis?“

„Need põueodad on mürgised.“

„Mürgised?“

„Jah, ja ei leidu ühtki inimest ei idas ega läänes, kes veel võiks öelda, mis mürk see on ehk mis sellele vastumürgiks. Kõik, mis teada, tean ka mina, sest minu isa ajas seda äri enne mind, ja meil oli palju tegemist mürgitatud sõjariistega.“

„Millised on selle mürgituse tunnused?“

„Sügav uni ja surm kolmekümne tunni jooksul.“

„Ja teie tõendate, et ei ole mingit abinõu. Miks maksate siis mulle sarnase suure tasu?“

„Ükski rohi ei saa aidata, kuid nuga võiks seda.“

„Ja kuidas.“

„See mürk laguneb aeglaselt laiali, ta jääb mitmeks tunniks haava.“

„Loputamine võiks selle välja puhastada?“

„Sama vähe kui ussigi nõelamist. See on liig salalik ja liig surmav.“

„Siis peab haava ümbert välja lõikama?“

„Jah, just seda. Kui haav sõrmes, võta sõrm otsast ära. Nii rääkis ikka mu isa. Ent mõelge, kus see haav asub, ja ta on ju minu naine. See on hirmus!“

Familjäärsus võib sarnaseis armutuis asjus kaastundmust äratada. Ent Douglas Stone'ile oli see juba vaid huvitav juhtumine, ja ta tõnjus mehe nõrga kahklamise kui otstarbetu eemale.

„Näib aitavat lõikus ehk mitte midagi,“ üt-

les ta järsult. „Parem kaotada huul kui elu.“

„Oo jah, tean, teil on õigus. See on saatus, ja talle peab vastu minema. Mu vanker ootab, tulete minuga ja teete selle.“

Douglas Stone võttis sahtlist oma lõikusabinõude kastikese ja pistis ühes sidumismaterjaali rulli ja kompressiga tasku. Ta ei võinud enam kauem aega viita, kui tahtis näha lady Sannox'i.

„Olen valmis,“ ütles ta palitut selga tõmmates. „Kas soovite klaasi veini enne välja külma kätte minekut?“

Võõras taganes eemale ülestõstetud protesteeriva käega.

„Unustate, et olen muhameedlane ja prohveti tõsine jänger,“ seletas ta. „Kuid öelge, mis on selles rohelises pudelikeses, mille tasku panite?“

„Kloroform.“

„Ka see on meile keelatud. See on unerohi ja meie ei tarvita sarnaseid asju.“

„Mis! Teie lubaksite oma naist lõigata unerohuta?“

„Tema vaene hing ei tunne midagi. Ta on juba raskes unes, mis mürgi esimene mõju. Pealegi andsin talle meie Smürna oopiumi. Tulge, sir, sest tund on juba möödunud.“

Pimedusse astudes paiskas tuul neile vilhma näkku, ja eeskoja lamp, mis hõljus marmorist caryatidi käe otsas, kustus puhanguga. Toapoiss Pim tõukas vastu tuult tugeval õlasurvel raske ukse lahti, kuna mõlemad mehed teed kobasid kollase valguse poole, mis näitas, kus vanker ootas. Minut hiljem vurasid nad juba teel.

„On see kaugel?“ küsis Douglas Stone.

„Ei ole. Meil on väike vagune paigake Eustoni tänavast käänates.“

Kirurg vajutas oma lööja taskukella vedrule ja kuulatas väikesi lööke, mis talle aega teatasid. Kell oli veerand kümme. Ta kalkuleeris kauguse ja üürikese aja, mis tal kulub sarnase tühise lõikuse tegemiseks. Kella kümme paiku peaks ta juba lady Sannox'i juure jõudma. Läbi hügiste akende nägi ta mööda tantsivat uduseid gaasilaterna tulesid, millesse segunes vahetevahel mõne kaupluse ees olev heledam valgus. Vihm peksis krabinal vastu vankri nahkkatet ja rattad veeresid sulisedes läbi veelompest ning porist. Pimeduses valendas nõrgalt talle vastu ta saatja valge peakate. Kirurg kobas oma taskuis ja korraldas nõelu, ligatuuri ja kinnitusnõelu, et päralt jõudes mitte asjata aega kaotada. Ta põles kannatamatusest ja trummeldas jalaga vastu vankri põhja.

Viimaks jäi sõit aeglasemaks ja vanker peatus. Silmapilk oli Douglas Stone maas ja Smürna kaupmees kohe ta kannul.

„Võite oodata,“ ütles ta voorimehele.

See oli viletsa välimusega maja kitsal ning rāpasel tēnāval. Kirurg, kes Londonit hāsti tundis, heitis kiire pilgu kogudele, kuid ei silmanud seal midagi selget — ei kauplusi ega liikumist, mitte midagi, peale igavate, lamedate fassaadidega majade kahelpool, kahe kivist mārja kōnnitee, mis tulevalgel lāikisid, ja suli-seva veevoolu katuse torudest. Uks nende ees oli mārardinud ja vārvidu; nōrk valgus kumas lābi ukse kohal oleva õhuakna ja nāitas tolmu ning mustust, mis seda kattis. Ühest magamistoa aknast ülalt paistis tume-kollakas valguskuma. Kaupmees koputas kōvasti, ja kui ta oma pruuni nāo valguse poole pōõris, vōis Douglas Stone sellel kartuse jālgi nāha. Riiv lūkati ukse eest ja keegi vanapoolse naine seisis lāvel, kōõnal kāes, kaitstes nōrka tuld oma kondise kāega.

„On kōik korras?“ hingeldas kaupmees.

„Ta on nii, nagu jātsite, sir.“

„Kas ta ei rāākinud?“

„Ei, ta lamab sūgavas unes.“

Kaupmees sules ukse, ja Douglas Stone lāks lābi kitsa kāigu, silmitsedes sealjuures enese ūmbrust. Seal ei olnud ei jalamatti, ei pōrandariiet ega riidevarna. Paks hall tolmu ja āmblikuvōrgud puutusid talle igalpool silma. Vanale naisele mōõda keerdtreppi jārgides kajasid ta kindlad sammud valjult lābi vaikse maja. Polnud ainustki vaipa.

Magamistuba asus teisel korral. Douglas Stone astus vana pōetaja jārele sisse, kaupmees ta kannul. Siin vāhemalt oli mōõblit ja liigagi palju. Segilābi asjad katsid pōrandat ja nurkadesse oli kuhjatud Tūrģi kabinet-mōõbel, mosaiiklauad, raudrūid, iseāralsed piibud ning grotesk sõjariistad. Ainult ūks vāike lamp seisis seina āāres riulil. Douglas Stone vōttis selle maha ja sammus ettevaatlikult nurka aseme juure, millel lamas naine tūrklase riides ning yashmakis, nāolooris. Nāo alumine osa oli paljas ja kirurg nāgi sakilist lōiget piki alumise huule āārt.

„Te vabandate yashmakki,“ ütles tūrklane, „sest tunnete ju meie hommikumāa vaateid naiste kohta.“

Ent kirurg ei mōelnudki yashmaki peale. Lamaja ei olnud talle enam mōni naine. See oli haruldane juhtumine. Ta kummardus ja vaatas uurivalt haava.

„Siin pole mingisuguseid iseāralikke mārke,“ teatas ta. „Lōikuse vōiksime edasi lūkata kunigi sellekohaste tundemārķide ilmumiseni.“

Mees muljus oma kāsi taltsutamatus ārevuses.

„Ah! sir, sir, ārge naljatage,“ ahastas ta. Teie ei tea. See on surmav. Mina tean ja kin-

Daani uus peaminister Stauning,
endine tubakatōõline.
Teatavasti said Daani parlamendivalimistel sotsiaaldemokraadid enamuse ja valitsus seati nende meestest kokku.

nitan, et lōikus on mōõdapāāsmatu. Ainult nuga vōib teda pāāsta.“

„Kuid mina olen siiski ootamise poolt,“ ütles Douglas Stone.

„Jātkub sellest,“ kisas tūrklane vihaselt. „Iga minut on tāhtis. Ma ei vōi ometi siin seista ja oma nāist kaduda lasta. Mul jāāb ūle teid vaid tulemast tēnada ja mōnda teist kirurgi kutsuda, enne kui ju hilja on.“

Douglas Stone kōhkles. Tagasi maksa need sada naelsterlingit polnud sugugi armas. Ja kui ta lōikuse tegemata jātab, peab ta muidugi raha tagasi andma. Ja kui tūrklasel oli õigus ja naine sureb, siis vōiks ta seisukord kohtuarsti ees pāris pūnlilikuks minna.

„On teil selle mürgiga isiklikke kogemusi olnud?“ päris ta.

„Jah on.“

„Ja teie tõendate, et lõikus on tarvilik?“

„Vannun seda kõige juures, mis mulle püha.“

„Huul jääb aga pärast lõikust koledaks.“

„Võin arvata, et see suu ei ole siis enam ilus suudlemiseks.“

Douglas Stone pöördus vihaselt mehe poole. See ütetus oli toores. Ent türklasel on oma mõtted ja kõneviisid. Ka puudus aeg vaidlemiseks. Ta võttis kastikesest noa, avas selle ja katsus esimese sõrmega tera teravust. Siis hoidis ta lambi voodile lähemale. Kaks tumedat silma vahtisid talle yashmaki piludest vastu. Neis oli pea ainult iris, kuma silmatera vaevalt näha.

„Te olete talle väga palju oopiumi annud.“

„Jah, ta sai hea hulga.“

Kirurg heitis veel kord pilgu tumedaisse silmi, mis otse tema omadesse vaatasid. Nad olid tuhimid ja läiketud. Ent kuna ta neisse vaatas, ilmus sinna väike sädemeke, ja ta huuled värisesid.

„Ta pole mitte täiesti mõistusetu.“

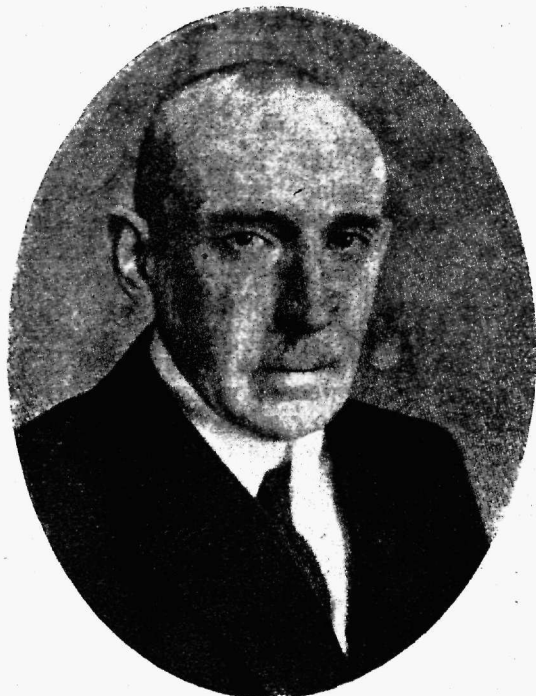
„Kas ei oleks hea nuga tarvitada kuni see valu ei sünnita?“

Sama mõte oli kirurgi peast läbi käinud. Ta haaras haavatud huule pintsetiga ja võttis kahe kiire lõikega v-kujulise tüki välja. Naine kargas asemel üles hirnsa kähiseva karjatusega. Loor rebenes ta näolt. Kirurg tundis seda nägu. Hoolimata ettepoole sirutatud ülemisest huulest ja tollest hurmest tundis ta seda nägu. Opereeritu aga tõstis ikka uuesti oma käe karjades väljalõigatud koha juure. Douglas Stone istus aseme jalutsisse oma noa ja pintsetiga. Tuba keerles ta ees ringi ja ta tundis, kuidas midagi õmbluse taolist ta kõrva taga harunes. Kõrvalt nägija oleks kahtlemata öelnud, et mõlemaist nägudest oli kirurgi oma kohutavam. Nagu unes või mõnd näidendit vaadates tajus ta, et türklase paruk ja habe lebas laual, ja et lord Sannox toetus seinale, käsi puusas, vaikselt naerdes. Kisa oli vaikinud ja kole pea tagasi padjale vajunud, ent Douglas Stone istus liikumatult ja lord Sannox muigas ikka veel tasa eneses.

„See lõikus oli Marionile väga tarvilik,“ sõnas ta, „mitte füüsiliselt, vaid moraalselt.“

Douglas Stone kummardus ettepoole ja hakkas kätte narmastega mängima. Ta nuga libises kõliseses põrandale, kuid pintsetti ja veel midagi muud hoidis ta ikka veel käes.

„Kavatsesin juba ammu väikest proovi teha,“ seletas lord Sannox heal meelel. Teie kolmapäevane kirjake toodi eksikombel minu kätte, ta on siin minu taskuraamatu vahel. Oma

Dr. Helfferich,

endine Saksa riigikantsler ja tähtis poliitikategelane. Sai Bellinzona raudteeõnnetusel surma.

mõtte teostamisel nägin küll pisut vaeva. Haav polnud muide millestki kardetavamast kui minu sõrmuse pitsatist.“

Ta heitis uuriiva pilgu vaikivale seltsilisele ja tõmbas oma väikese revolvri kuke üles, mida ta kuue taskus hoidis. Douglas Stone näppis aga ikka veel narmaste kallal.

„Nagu näete, pidasite siiski oma lubadust,“ jätkas lord Sannox.

Douglas Stone puhkes naerma. Ta naeris kaua ja valjusti. Kuid lord Sannox ei naernud müüd enam. Midagi himmutaolist teritas ja süvendas ta näojooni. Ta lahkus toast, ja kiki-varvul. Ukse taga ootas vana naine.

„Hoolitsege oma perenaise eest kuni ta ärkab,“ ütles ta sellele.

Siis laskus ta tänavale. Vanker ootas ukse ees, kutsar tõstis käe mütsi ääre.

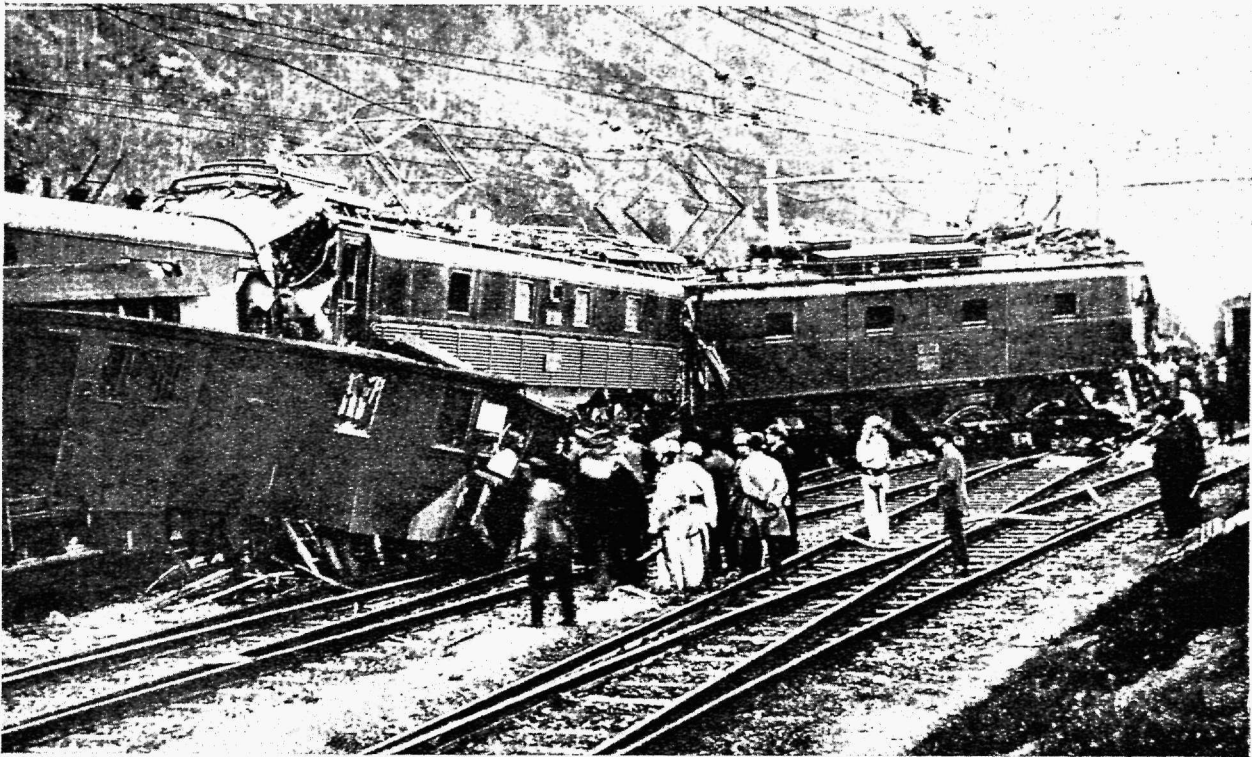
„John, viige doktor enne koju!“ käskis lord Sannox. „Ma arvan, ta vajab trepist alla aitamist. Õelge toapoisile, et ta lõikuse juures haigeks jäi.“

„Väga hea, sir.“

„Siis võite lady Sannox'i koju viia.“

„Ja kuidas teiega enesega, sir?“

„Minu aadress on esimeste kuude jooksul: Hotell di Roma, Veneetsias. Hoolitsege, et kirjad järele saadetakse. Ja las Stevenson viib tuleval esmaspäeval purpunkrusanteemid näitusele ja telegrafeerib mulle tagajärgedest.“

Raudteeõnnetus Bellinzona juures.

Õöl 22. ja 23. aprilli vahel pörkas Bellinzona raudteejaamast põhjapool Zürichi kiirrong Milano kiirrongiga kokku. Õnnetuse põhjuseks on arvatavasti vale roopaseadmine. Kokkupõrkel viskusid vedurid teelt ja mõned esimese ning teise klassi vagunid kuhjusid üksteisele. Gaasiplahvatuse tagajärjel lõi üks vagunitest põlema. Õnnetuse ohvrite hulgas oli ka Saksa poliitikategelane dr. Helfferich.

PROHVEET MALTSVET UUES VALGUSES.

5

Pastor Ahrensi teine kiri kindral-
superintendent dr. von Reinile.

12. mail 1859. a. oli mul au Teie kõrgeaususele valeprohvet Johann Leinbergi üle aru anda ja tema väljasaatmist Kuusalu kihelkonnast paluda. Teda ei saadetud aga mitte välja, vaid anti talle ainult käsk mitte enam lugemisi pidada. Mina otsustasin seepärast tema vastu enam mingisuguseid sammude astuda, kuni tema peale mingi vormilik kaebus tuleb ehk mina ise temaga vastamisi pörkan. Esimest juhtumist pole ette tulnud, teine aga tuli 27. novembril s. a., ja seepärast pean oma senise vaikimise lõpetama. Leinberg ei või mulle arvatavasti andeks anda, et olen julenud temale täit tõtt öelda, ja arvab nüüd kindla abinõu leidnud olevat, mind täbarasse seisukorda panna: Enne aga kui tema intriigidest rääkima hakkab, pean natuke tema senist tegevust kirjeldama.

Sest saadik kui temale jutlustamine keelati, pole tema tõesti enam avalikke kõnesid pidanud, kuid seda hoolsamini on ta tasahilju tegev olnud. Tema poolehoidjate arv pole mitte kasvanud — nendeks tunnistavad ennast ainult mõned perekonnad Uusmõisas ja peaaegu kõik Leesi küla peremehed Kolgas, kuid tema fanatism suureneb vahetpidamata ja on juba väga tõsise kõrguseni jõudnud.

Nad eralduvad teistest rea mõttetute kommete läbi, mis neile endile kõige pühamate käskudena ja hingeõndsuseks tingimata tarvilikkudena näivad. Nii mitte üksnes ei joo nad viina — see on ainus kiiduvääriline asi nende juures — vaid ka ei söö sealihha ja verd. Mispärast nad ennast ka ümber lõigata ei lase, seda ma ei tea. Naised ei kannu juukseid palmikutes, vaid lahtiselt. Kirikuõpetajate vaskne rinnarist on nende arvates midagi jälki, pihutil olles ei astu nad altari ette, vaid jäävad

oma kohtadele istuma, et „mitte sunnitud olla risti ees põlvili langema“. „Meie isa“ palve ajal ei põlvita nad ka, vaid jäävad sirgelt nagu küünlad istuma, ja on veel peale selle mitmesugust meeletust.

Et kõik need rumalad meeletused Leinbergist tulevad, seda teab kogu kihelkond, kuid ise salgab ta seda, kui seda temalt küsitakse. kõige häbematumate otsekoheusega, nagu seda haagikohtunikuherra von Tritthoff tunda saanud. Talle sünnitab otse lõbu kohtu-uurijat kõige häbematumate valedega narrida ja oma täielikku süütust ja sügavat alandlikkust rõhutada, kuna ta talupoegade ees igasugusest ilmalikust ja väimulikkusest ülemusest äärmise põlgusega kõneleb. Sest peale maailma õnnistegija ei seisvat keegi temast üleval, kuna ta ja ise Ristija Johannes olevat ja kutsutud lähedaloleva Issanda tulemise vastu teed valmistama. Sest saadik kui Samaara palavik mölab, on tema väljarändamise oma määratsuste keskpunktiks teinud. Eestimaa olevat päästmatult hävitusele pühehdatud, ja kes tuleval kevadel temaga ühes siit minema ei lähe, saavat hukka. Aga oma uskliklike viivat tema kui teine Mooses, mitte Samaarasse, vaid Samaariasse, töötatud maale, ja nimelt läbi Punase mere, mis tema ees avaneb samuti kui kord Israeli laste ees. Kõike seda usuvad tema jüngrid kindlalt ja kahtlemata, ja müüvad oma varandust, et kevadel temaga ühes minna. Otse kurb on vaadata neid tema järelkäijaid, kes temaga kaasa minna ei saa, sest et nad õigel ajal üles pole õelnud: kahvatanult ja kurvalt kõnnivad nad ja värisevad hukatuse ees, mis neid ootamas. Keegi naisprohvet Keila kihelkonnast, kelle suu läbi mitte keegi muu kui Kristus ise kõneleb, on oma ametivenda Leinbergi oktoobris Uusmõisas kuulamas käinud ja teda Ristija Johanneseks tunnistanud. Tema langeb mõnikord surmaunesse, läheb külmaks ja kangeks, siis lahikub tema hing ihust ja tõuseb taeva. Meie pool siin on aga temal sarnane õnnetus juhtunud, et keegi kavalpea mõtte peale tulnud proovida, kas tema vere-soon selle surmaunne ajal ka tõesti seisab, kuid vaata! — see tuksus. Selle leiduse tõttu on mõned usklikud jahtunud ja otsuseks teinud mitte välja rännata.

Leinberg, keda ma mullu aasta maikuust saadik segamatult toimetada olen lasknud, on võib olla arvama hakanud, et mina teda kardan, ja selle tõttu mõttele tulnud katsuda, kui tugev vastane mina temale olen. Nii tuligi läinud pühapäeval tülikas vahejuhtumine.

Ammusest ajast on Kuusalus viisiks, et lapsi mitte kirikus, vaid kirikumõisas ristitakse: kirikus pole isegi ristimisvaagnat. Nüüd ilmus Uusmõisa kiriku võõrmünder Johann Klein-

berg, hea südamega, kuid natuke lühikese mõistusega inimene, kelle juures Leinberg elab ja kes täiesti tema mõju all on, laupäeval minu juure ja palus mind, tema last teisel päeval ristimisele võtta, kuid mitte kirikumõisas, vaid kirikus. Küsimisele, miks nii, sain vastuseks: seepärast et kirikuseadus niiviisi käsib. Ma seletasin temale, et tema eksib: kirikuseadus lubab selge sõnaga ka kodus ristida. Kuid sellest hoolimata kordas ta eht Eesti visadusega ikka jälle oma palvet, ja jutuajamisel paistis temast, et tema kodus ristimist õieti ristimiseks ei peagi (olgugi, et selle vaate järele kogu Kuusalu kihelkond, tema ise ja tema omaksed kaasa arvatud, ristimata oleksid!). Nüüd sain ma asjast aru: Leinberg tahtis oma mõju ka minu vastu maksta panna ja mulle seadusi ette kirjutada. Pika mõtlemiseta otsustasin ei miski hinna eest tema tahtmist teha ja seletasin võõrmünderile, et tema laps mitte kirikus, vaid kirikumõisas ristitakse. Pühapäeval ilmus ta kohe peale jultust lapsega ja vaderitega altari ette, kuid mina ei pööranud selle peale vähematki tähelepanu, vaid lahkusin kirikust, peale selle, kui neile olin õelnud, et nad lapse kirikumõisa peavad viima. Nemed aga ei läinud mitte kirikumõisa, vaid häärberisse, ja polnud mõus isikute kutse peale, keda ma neile järele saatsin, üles tulema. Viimaks läksin ma ise — ametikuueta — alla ja käskisin naist, kes seal lapsega istus, minu järele tulla. Tema ei liikunud aga paigastki, vaatas hirmunult enda ette, ja vastas kõigi minu nõudmistele peale ikka: „Mind ei lubata!“ Kuni ma viimati märkasin, et lapse isa minu selja taga seisab ja rusikaga ähvardab, mitte minu käsku kuulata. Ma viskasin ta uksest välja, ja nüüd alles julges naine tõusta ja minu järele kirikumõisa tulla, kus laps ühes teiste lastega ristiti. Mul oleks õigus võõrmündrit tema avalikku vastuhakkamise eest kohtu kätte anda ja karistada lasta, aga see kahetsemisväärt mehike pole otsustamisvõimeline ja on pimedaks tööriistaks Leinbergi käes, nii et ma ainult tema võõrmündriametist lahtilaskmisega lepin.

Nüüd aga palun ma Teie kõrgeausust kõigealandlikumalt ja tungivamalt kõik oma mõju selleks maksta panna, et Johann Leinberg nii pea kui võimalik Kuusalu kihelkonnast välja saadetaks. On viimane aeg seda inimest, kes kui paha vähjatõbi koguduse verd mürgitab, kahjutuks teha, ja ma, võib olla, olen teda juba liig kaua sallinud. Kui tema kogudusse jääb, on avalikkude pahanduste ärahoidmine vaevalt võimalik.

Kuusalus, 29. novembril 1860.

E. Ahrens.

Kuusalu õpetaja.

Dr. C. von Rein.

In fidem copiae.

Eelmisest Ahrensi kirjast paistab, et Maltsvet ei pooldanud Samaarasse rändamist, mille õhin algas kevadel 1860.

Siin võiks küsida, miks oli Maltsvet Samaara vastu, kuna ta muidu väljarändamiseks kõige jõuga kihutustööd tegi?

Võiks mõttesse tulla Maltsveti auahnus, mis teda ehk ei lubanud teiste aetud jälgi tallata, sest Samaara polnud tema algatus. Tema võib olla tahtis juhtida väljarändamisvoolu tema enda poolt leitud asumaale. Kuid õigem on oletada teist soliidsemat põhjust. Maltsveti kavatsuses seisis kogu rahva ehk vähemalt suure hulga rahva väljarändamine, milleks aga teated Samaara kohta ebasoodsad võisid olla. Kas nüüd mõte, et mõni teine tema Krimmi ideest kinni haaraks, ehk kartus, et mõisnikud asja nurja võiksid ajada, aga oma „töötatud“ maa nime hoidis Maltsvet viimase võimaluseni saladuses, isegi oma sõprade ja mõttevendade eest. Muidugi võis esialgu varjamise põhjuseks olla ka veel lõpulikkude teadete puudumine sihiks oleva uue asumaa kõlblikkuse kohta. Hiljem aga paistab Maltsvet selle headuses täiesti veendunud olevat, sest vaevalt oleks ta muidu hakanud rahvast sõja ja hävinemise ähvardustega tema vanalt kodumaalt välja hirmutama.

Ida-Harjumaa haagikohtuniku
aruanne kuberner Ulrichile.

Kiius.

1. detš. 1860.

Nr. 1321.

Tema ekstsellents Eestimaa tsiviilkuberneri-herra kindralmajor ja kõrgete aumärkide rüütel von Ulrichile.

Aruanne.

Teie ekstsellentsi ettekirjutuse peale 27. oktoobrist s. a. nr. 4742 Uusmõisa kogukonnas elutseva Johann Leinbergi järelvalve asjas on mul au — nende Johann Leinbergi avalduste täienduseks, mis minu läbi s. a. 25. oktoobril kokku võetud — siinjuures protokollis ühes järgmise aruandega esitada:

Terve Johann Leinbergi poolehoidjate kogu kaunis suur arv talurentnikke, peaaegu kõik jõukad inimesed, ei olnud oma nõust. Sise-Venemaale või ülepea kuhugi välja rännata kõige vähematki märgata lasknud, vaid just vastupidi — näitasid, et nad oma vanematelt pärandatud kohtadesse jääda tahavad; Johann Leinberg ise kinnitas, et tema milgi tingimisel oma vanemate maad maha ei jäta, ja et tema oma sõpradele seletanud, et see halb tänu oleks Jumala helduse eest, et see patt oleks, seda

maad maha jätta, mis kõige vägevam Jumal oma tarkuses neile elukohaks kätte näidanud.

Nüüd aga astus Johann Leinberg, seni veel seletamatute olude tõttu, arvatavasti Pühast Vaimust õhutatud, Rannamõisa teenijatüdruku Miinaga ühendusse, käis teda, kui ta oli vaimu saanud, vaatamas, sai tema poolt iseäralise tähelepanekuga vastu võetud, kuulis oma kõrvadega, kui apostel Johannes ja pärast Ömisteegija ise äravalitud tüdruku suu läbi kõnelesid ja teda selle eest vastutusele võtsid, et tema kaks aastat Jumalast tema kätte usaldatud õpetaja-ametist maise kartuse pärast kõrvale hoidnud. Ta sai viimaks teada, et tema Issan-

E. Ahrens,

prohvet Maltsveti ägedam vastane. Eesti uue kirjaviisi põhjendaja, mitmete oma- ja väljamaa õpetatud seltside kirjasaatja-liige, oli Maltsveti ajal Kuusalu õpetaja ja Ida-Harjumaa praost.

da poolt kutsutud on tema rahvast (s. o. Jumala rahvast) õpetama, kui tema ühe lapse läbi, kes juba kasvamas, vabastatakse, et tema Jumala rahva peab viima Israeli maale, et aga patused, kes siia jäävad, kahe aasta pärast tule ja mõõga läbi hävitatakse.

Johann Leinberg jäi uskuma, et Miina see äravalitud astjas on, kelle läbi Jumal rõhutatud Israeli laste vastu räägib: „Valvake ja paluge, et teid päästetaks“ — mitte aga pätust, vaid ahelatest, mis teie vägivaldsed mõisaherrad teie jaoks tagunud. Ja mispärast ei pidanud ta ka kindlasti seda uskuma, et Püha Vaim Jumalast õhutatud tüdruku suu kaudu kõneleb, kui ju ometi temale tüdruku kuulufuse läbi nii suurepärase tegevusosa oli antud. Peale tagasitulekut Rannamõisast kõneles tema oma sõpradele Kolgas, Kiius ja Uusmõisas sellest

kõrgest ülesandest, mis temale antud; varsti selle järele pidi ta ühes rutulises äriasjas Järvamaale minema, kus paljud tema poolehoidjad elavad; tal oli vaja seal võlgasid kätte nõuda; seal siis trööstis tema oma sõpru (need on tema oma sõnad) ja kõneles neile Püha Vaimu kuulutustest, mis ta Rannamõisa tüdrukku Miina suust kuulnud, ütles aga ühtlasi sõpradele, kui need tema enmekuulmatute teadete pärast kartuses ja mures temalt küsisid, mis nüüd peale hakata, nemad tehku, mida tahavad, tema ei hakka neile nõu andma, kuid igatahes võiksid nad ise järele kuulata, kas tema tõtt on rääkinud; oktoobri algul (kui ma mitte ei eksi 5.) pidavat Miina jälle vaimu saama, ka tema ise tahab sel korral teda jälle kuulama minna.

Teatavad tähtjaks läksid mitmed peremehed Järvamaalt, samuti ka Kolga majoraatmõisatest Rannamõisa, kuulasid seal palveluses vaimuga täidetud tüdrukku kuulutusi ja jutustasid kodus oma sõpradele sellest imeasiast, mida nad oma enese kõrvedega olid kuulnud ja oma silmadega näinud, ja need läksid nüüd omakorda Miinat kuulama ja niiviisi läks kõmu tema ettekuulutamistest, iseäranis aga tema ähvardustest, iga päevaga laiemale ja leidis ikka rohkem uskumist; et veel viimaseid kahtlejad oma poolehoidjate seas siinpool uskuma panna, tõi Johann Leinberg Miina viimati ühe sõbra juure Kiiusse.

Johann Leinbergi sõpru ja poolehoidjaid, kes seni, nagu juba tähendatud, rahulikult oma vanematest päritud kohtadel elanud ja hoolega tööd teinud, vaevasid mõtted, mis neis aegamööda kindlaks usuks saanud, et nad 2 aasta jooksul tule ja mõõga läbi peavad hävinema, kui nad oma vanadele kohtadele jäävad.

Esiolgu ilmusid mõned üksikud peremehed Kolgas, Kiius ja Uusmõisa ja palusid mõisavalitsusi mitmesuguste otsitud ettekäändega, sest et ülesütlemise tähtaeg juba ammu möödaks oli, neile erakorralisel viisil väljarändamise tunnistusi välja anda, kuid iga päevaga läks sarnaste palujate arv suuremaks, mõned otsisid oma palve põhjuseks kõikisugu tühiseid ettekäändeid, teised põhjendasid seda väga mõistetava sooviga — ennast päästa hukkumise, millesse enne 2 aasta möödajõudmist see maa peab langema, ja palusid neile väljarändamise tunnistusi anda, nii haledasti, nagu paluksid nad oma elu pärast.

Ei mingisugune selgitus, ei mingisuguse mõistliku põhjuse seletamine suutnud nende õnnetute usku Miina töötustesse ja peaaesjaliselt ta ähvardustesse kõigutada.

Oma enese äranägemise järele pean ma veel juure lisama, et peale mõnetunnipikkust

vaevanägemist mitmele Kolga ranna peremehele nende pimestust selgeks teha, mõned nende hulgast mulle nuttes vastasid: „Oh herrra, ka meie oleme kuulnud, et Samaaras nii mitme asja poolest kaugelt halvem on kui siin, ja uskuge meid, mõte, et lahkuuna peame kohtadest, mis meie oma isadelt pärinud, käristab meie südameid, aga mis aitab see, meie peame siit lahkuuna, sest siia jäädes ootab meid surm ja hukatus.“

Kui ma siis neile olin seletanud, et neile 1856. aasta talurahva seaduse alusel väljarändamise tunnistusi ometi ikkagi ei anta, läksid nad minema, nagu inimesed, keda surmale viiakse, üks aga nende hulgast, keegi kohtumees, pööris veel kord tagasi ja ütles: „Meie ei suuda siiski uskuda, et herrad nii halastamatud on ja meid kõiki oma maistele kasudele ohvriks toovad, meie tuleme ikka ja ikka jälle paluma, kunj me teie südame oleme pelmen-danud.“

Kõige laialdasem ja pahem on see pimestus ja temaga seotud käärinine Kolga rannas ja nimelt ühes suuremas ja jõukamas külas, mille elanikud peaaegu kõik Johann Leinbergi poolehoidjate hulka kuuluvad.

Et aga mõisavalitsused peremeestele, sest et nad alles peale mardipäeva ehk ainult mõni päev enne mardipäeva kohad üles ütlesid, väljarändamiseks tunnistusi ei annud, siis paistab viimasel ajal nende hulgas arvamine laiali olevat lagunenud, et Püha Vaim Jumala lapsed ka siis, kui neil tunnistusi ei ole, töötatud maale viib, kui selleks aeg täis saab. Igatahes pidavat paljud Kolga ranna peremehed oma loomi ja muud varandust müüma ja olevat tarvitlikud ettevalmistused selleks, et oma kohti tuleval aastal edasi pidada, tegemata jätnud, näiteks — kalavõrkude muretsemise. Magasinivõlad on Kolga rannas mitmekordsest käsust hoolimata samuti kui maksmata ega taheta kohustustest vallamagasinij vastu ülepea midagi teada.

Hoolimata kõigist segadustest, mis Miina kuulutused Johann Leinbergi kaudu Kolga majoraatmõisate talupoegade hulgas sünnitanud, näib Leinberg ise üsna rahulikuna, käib ainult oma sõpru vaatamas ja meid, nagu ta ütleb, trööstimas ja manitsemas, kannatab järjekindlalt kanget jooksjavalu, kui teda haagikohtuniku juure kutsutakse, ja kinnitab igal korral, et tema ainustki inimest väljarändamisele pole meelitanud, vaid ta on ainult töötatud maa lubadusi ja sõnakuulmatutele ähvardusi, mis Püha Vaim temale Miina pühitsetud suu läbi ilmutanud, kohusetruult oma sõpradele ja poolehoidjatele teada annud; tema ise välja rännata ei tahtvat, vähemalt mitte enne, kui Püha Vaim temale selleks käsu annab ehk keiser

majesteet teda saadab; tema ei ole aga milgi tingimisel nõus ütleva, missugusel viisil Püha Vaim väljarändamiseks märki annab, nii et see täiesti tema võimuses seisab iga silmapilk seletada: „Israelij lapsed, aeg on täis, mil teid vabastatakse teie südamega türannide ahelaist, tulge, ma viin teid Issandast töötatud maale!“ Lõppeks pean veel juure lisama, et hoolimata sellest, et Johann Leinberg ise, nagu tähendatud, välja ei taha rännata, tema ometi igaks juhtumiseks enesele tasahiljakesi väljarändamiseks tunnistuse valmis on muretsenud.

Kui ma nüüd selle õnnetu pimestuse ja sellest tekkiva käärimise juure Kolga majoraatmõisate talupoegade seas tagasi tulen, siis on mul tarvis vaevalt tähendada, et nendest kahetsemisväärt oludest tahes või tahtmata tööde lohakile jätmise läbi maarahva seas lähemas tulevikus kõige suurem viletsus võib tõusta, ühtlasi aga, sest et inimesed on kõige kõrgemal kraadil märatsemise tujus, iga silmapilk mõnel kas või üsna tühisel põhjusel kõige kardetavamad segadused ja igatahes veel palju pahem ja visam mäss tulla võib, kui see, mis 1858. a. siin korda ja rahu vapustas, seepärast võtan enesele au alandliku palvega Teie ekstsellentsi poole pöörata korraldust teha, et Rannamõisa tüdruku Miina arvatavad vaimu pealkäimised kõige valjema arstliku ja kohtuliku läbikatsumise alla võetaks, Johann Leinberg aga, kes vaimu ja keha poolest haige inimene, kes ise on kas märatsusest segane või on petis, nii mõlemal juhtumisel praegu, mil üle kogu Eestimaa ulatuvat käärimist maarahva seas maha ei saa salata, on kahjulikuks liikmeks talupoegade hulgas, samuti kahjutuks tehtaks.

Lõppeks ei saa ma jätta Teie ekstsellentsile teadaandmata, et mina praegustes oludes ja Johann Leinbergi vastu kõnelevaid fakte sil-

Ilmari Kianto,

Soome kirjanik, sai neil päevil 50 aastat vanaks. Kianto ei ole ka Eestis tundmatu. Tema huvitav jutustus „Punane joon“ ilmus aasta kümne eest Eesti keeles.

mas pidades, Leinbergile Kolga majoraatmõisates enam asumist lubada ei või ja sellepärast ennast sunnitud näen olevat, teda ühes perekonnaga Lääne-Harjumaale Vasalema mõisa saatma, kui vast Teie ekstsellents paremaks ei arva paljunimetatud Johann Leinbergi kinni lasta hoida, kuni tema asi on otsustatud.

Haagikohtunik X. von Tritthoff.

(Järgneb.)

MONTROSE.

Norra kirjaniku SVEN ELVESTAD'i romaan. Eestist. E. J.

5

IX.

„Kuld Paabulind“ II.

„Laadalaulja!“ hüüdis Keller.

„Tsirkusekunstnik!“ ütles Krag — ja mõlemad naersid.

„Herrad peaksid nägema meie võõraste nimikirju,“ seletas Rudolf väledalt. „See on täiesti isesugune publik, kes peatub „Kuld Paabulinnu“ võõrastemajas. Et hotell sadama ligiduses asub, tuleb ette, et üks ja teine merimees mõnikord meie juures peatub, muidu

aga on suuremalt jaolt inimesed, kes kuuluvad artistideilma. Simpson, madu-inimene, ehk miss Rosa, lõvitaltsutaja. Teie peaksite ainult kuudma tellimisi: Üks kohvi lõvitaltsutajale. Tulesööjale üles nr. 6 jääkülm pilsener. Jah, nii elatakse meil. Aga tuleb ka peenikesi külalisi. Krahye ja nii... See on väga peenike hotell.“

„Aga laadalaulja,“ urises Keller pahaselt.

„Siis ütleme ehk parem: impressaario, poksimise erialal. Meil pole praegusel hetkel

ühtl poksijat hotellis, see sobiks hästi. Pool künne ootan herraseid, siis olen kohvikus. Ärge unustage, mu herrad, et teie mitte väravõlvi alt läbi ei tule, vaid kohvikust. Ukse kohta on maalitud paabulinna saba. Kerge käsipakk on tarvilik.“

Pärast seda, kui talle mitu korda oli lubatud täielikult vaikida, läks Rudolf sügavate kummardustega välja.

„Mida arvate?“ küsis Keller.

„Arvan, et ta tõtt rääkis,“ vastas Krag, kes väga tõsiseks oli jäänud. „Ja usun, et see on abt Montrose kuub, mis keskküttele asetatud. Väljavaated abt Montrose suhtes pole kõige paremad. Kardan, et ta enam elus pole. Kui ta aga tapetud on, siis on üks tema tapjatest täna enne lõunat „Kuld Paabulinna“ võõrastemajas elanud.“

„Kummaline,“ ütles Keller, „et Arnold Singeril ka on tegemist selle hotelliga. Ma usun, et me mõistatuse lahendamisele lähemal seisame kui aimame.“

„Seda saab näha,“ vastas Krag ainult.

„Kuld Paabulinna“ võõrastemaja seisis Mayonnaise'i linnaosas, ent mitte selle halvenas jaos. Keller tundis seda kuulu järele ja jutustas Kragile mõnda selle üle, kuna nad autos sinna sõitsid, igaüks varustatud käsipaunaga.

See oli, nagu Rudolf üsna õieti oli kirjeldanud, artistidehotell. Paar korda oli ta olnud politsei valve all. Esimene kord mänguloo pärast, teine kord oli keegi paremast seltskonnast noorherra võõrastemaja salakäikudesse kadunud, — nagu kinnitati — ilusat köietantsu jäänud taga ajades. Omanik oli aga ikka mõistunud ennast puhtaks pesta, ja hotell seisis politseikirjas, kui just mitte soovitustähega, siis ometi kui esimene viisakate vähemate hotellide keskel. Teati, et boheemikond mõnikord lõbusatel tundidel seal armastas viibida. „Paabulind“ oli tuntud oma väga hea köögi poolest, mis rahuldab kõigi rahvusvaheliste näitlejate maitset. Siin võis itaallane saada oma küüslauku ja makaroni, prantslane oma „tigu“, sakslane oma hapukapsaid ja venelane vodkat. Hiina taskukunstnikud sõid kepikestega eriruumis praetud rotte.

Muidugi valmistati siin ka iseäranis odavat, aga maitsevat rooga, gulaashi, neegriorkestrite juhatajatele, aga ainult juhatajatele, värvilistel muusekantidel polnud juurepääsu.

Juba hämarus, kui salapolitseinikkude auto peatus väikese hotelli ees. Tänavad olid kitsad ja kõverad; kõrged, üksteise otsa kuhjatud majad tõusid mõlemal pool tänavat, nagu järsud kuristikuseinad. Kõrgel lõhe kohal rippus uduhall õhtutaevas, kus ainus kahvatu

täht säras. Oli haruldaselt ilus ja soe õhtu. Tänavate poolhämorus, tuled, mis siin ja seal majade ees põlema süüdati ja kahvatult ja tundetult läbi kaduva päeva vilkused, siltide fantastilised ümbrusjooned, kinode võlvitud värvavad, inimeste sammud jalgteedel, mis kõlasisid kui kaugel viimasadu — häälte sumin, autode tuututamine, jalgrataste kellukeste elavad märguandmised ja vanade kivimajade ja arvurikaste vanariietega kauplejate kirjeldamatu lõhn — see kõik kogunes veenvaks muljeks suurlinna kirjust elust, muljeks, mida muidu harilikult ainult kaugetelt reisidelt kaasa tuuakse.

Salapolitseinikud maksid auto eest, saatsid selle minema ja vahtisid ringi. Väljast paistis hotell väga lihtne. Kitsas väline külg, mis siiski võis kaugemale õue ulatuda. Värava kohal seisis „Võõrastemaja“, kohviku sissekäigu kohal „Restaurant“. Viimase juure viis väike, messingvõrega trepp. Ukse kohal hiilgas kulutatud paabulinna saba, ainult saba, lind näis olevat juba läbi seina minemas. Sarnasel viisil said sisseastujad juba lävel kummalise mulje sellest haruldasest hotellist, mis selgust pidi tooma nii paljudesse saladustesse.

Esiteks tulid nad väikesse, neljanurgelisse eesruumi, mis oli pooleks jaotatud raskete voltidena vasklattidelt allariippuvate eesriiete läbi. Oh, need kohvikute eesriided, need igavesed kohvikute eesriided, mis nagu kuivatuspaberid enesesse imevad kõikisugu sigarite, likööride ja võitmatu laisklemiste lõhnu. Mõlemad salapolitseinikud liikkasid eesriided kõrvale ja astusid kohvikku.

Siin oli müügilaud. Aga paremale ja pahemale poole viisid ukсед teistesse kohviku ruumidesse. Joogilaua taga istus peremees kui valge ja punane hommikupilvitus. Rohkem polnud herradel aega silmitseda, sest nüüd lähenes keegi meesolevus ja haaras nende käsipaunad. See oli Rudolf.

„Herrad soovivad tuba,“ ütles ta, „väikest või suurt, ühe või kahe jaoks?“

„Kaks suurt üksiktuba,“ vastas Keller. „Olge head, viige meie pakid üles, meie tahame enne veel meelesotutuseks klaasi tühjendada.“

„Heameelega.“

Rudolf võttis pakid ja pööris pakkidega hommikupilve poole, kelle punakast kuristikust mõned hääled kuuldavale tulid, mis enam sarnanesid elaja rõhkimisele, kui inimese rääkimisele, mille peale Rudolf ütles:

„Number kuus ja kaheksa, mu herrad,“ — ja kadus, tasa oma ette vilistades, käsipaunadega.

Kragile tuli meele, et number kuus oli olnud Thomas Uri tuba.

Peale kõrgete istepinkide joogilaua ees oli ruumis veel väikesi laudu mugavate nahktoolidega. Mõlemad salapolitseinikud võtsid istet ühe laua ääres, ja valge põllega ettekandjapoisike tuli mitmesuguste viinapudelitega nende juure. Ta põsed olid kollakasvalged, huuled aga tulipunased, ja ta küsis naerdes, peaaegu üleannetu poisikeselikkusega:

„Väike liköör, mu herrad, kollane, punane või roheline?“

Suurt uudishimu paista laskmata kasutasid mõlemad salapolitseinikud aega, et ümber vaadata.“

Joogilaua taga, ümbritsedes hommikpilvi- tust, istusid neli daami, nagu kerged lahked pilvekesed. Nad olid niihästi noored kui ilusad ja põsevärv ei suutnud nende iludust ega

noorust varjata. Näis, nagu oleksid huuled, põsed ja silmakulmud ainult selleks maalitud, et olla kokkukõlas tagaseina moodustava toreda peegelkapiga. Oma haruldast vormi pudelitega, milles valguskiired murdudes kõigis viikerkaarevärves helkisid ja peegli nõiasügavuses muutusid mitmekordseks — mõjus see tõesti valdavalt. Ülal äärel seisis kummaliseimad pudelid ja kogu seda toredust kroonis pirnikujuline pudel, mille sügavmõtteline ja mürkroheline sisu isegi kõige degenerereerunud alkoholisti sunniks õhkama: „Seda, seda tahan ma!“

— Värvitud iludused joogilaua taga näisid nagu mõne saatuse eksituse läbi olevat siia sattunud ja viitsid aega näputööga. Üks heegeldas pitsi, valge kera oli üle laua veerenud ja kiikus valge nõõri otsas nagu lootsik läikival klaaspinnal. Tema ees taburetil istus

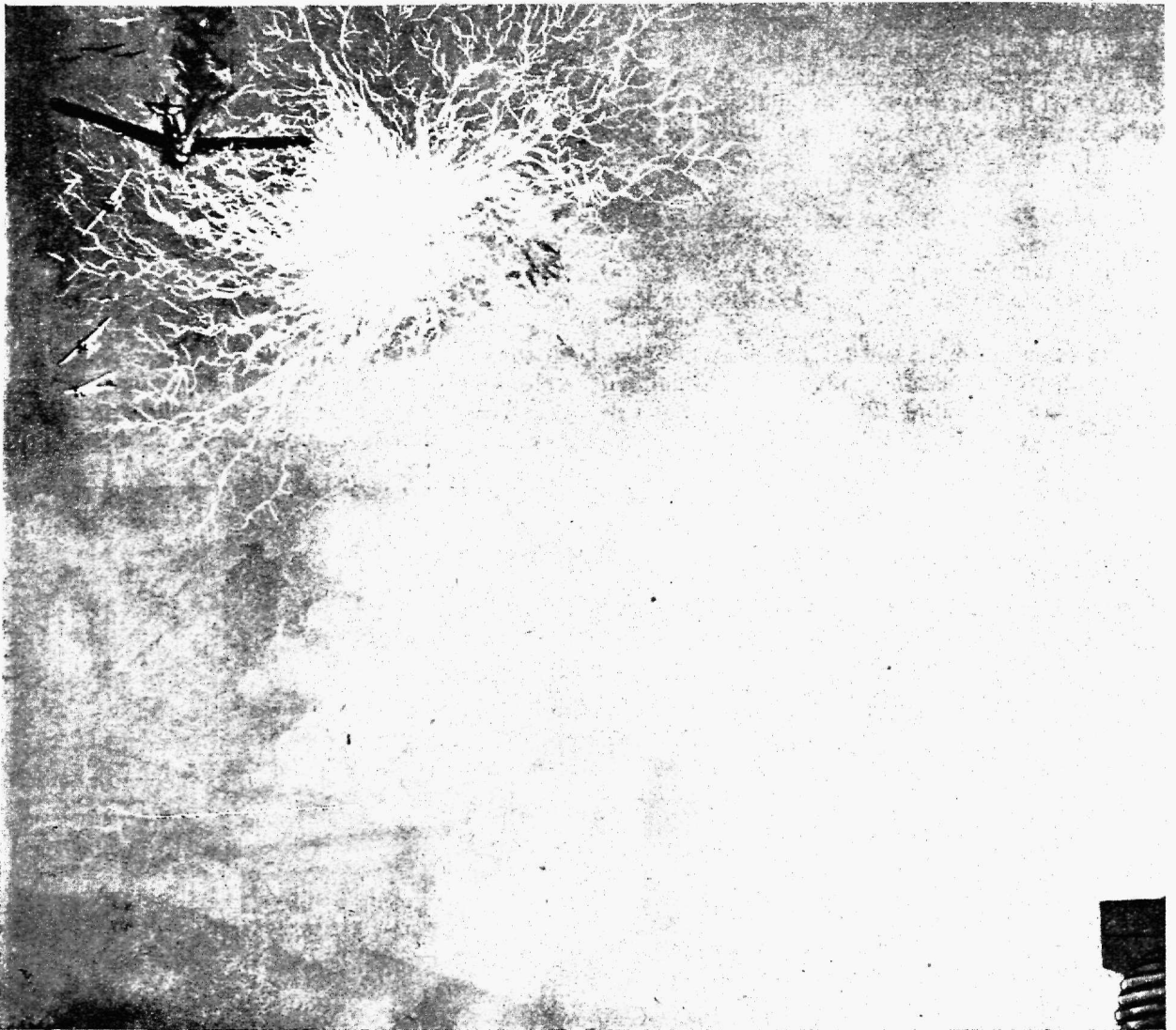

Saladuslikud kiired.

Inglane Grindell-Matthews on saladuslikud kiired või õigem öelda: saladuslike kiirte sünnitamiseviisi leidnud. Nende kiirte abil on võimalik mitme penikoorma kaugusel mootori seisma panna. Leidja arvab koguni, et võimalik saab olema sõjavägesid kauge maa tagant hävitada.

Sellel pildil on Grindell-Matthews'i aparaat, mille abil ta kiiri välja saadab ja nendega teatud kauguses püssirohu põlema süütab. Tugev elektrivool tungib selle juures, hoolimata 3-tollilisest klaasplaadist, siniste leekidena laua jalgu mööda maa sisse. Grindell-Matthews ise tähendanud oma leiduse kohta: „See leidus teeb sõja võimatuks.“ Ta on oma saladuslike kiirtega ajakirjanikkude ja asjatundjate ees katseid teinud, mootori seisma pannud ja püssirohu plahvatusi tekitanud. Grindell-Matthews'i kiired on kogu ilma sõjateadlaste hulgas suurt eruvust tekitanud. See, millest varemini peansialikult julged romaanikirjanikud sõندانud unistada, hakkab täide minema.

PILT TULE-

Lennuk saladuslikkudest kiirtest tabatud.

Grindell-Matthews'i kiirte mõjul, kui need küllalt tugeva aparadi abil sünnitatud, jääks petroleumimootor lennukil seisma ja selle tagajärg oleks kas järsk allakukkumine või pikaline maandumine. On aga lennukil lõhkeaineid, siis plahvatavad need ja lõpp on kiirem.

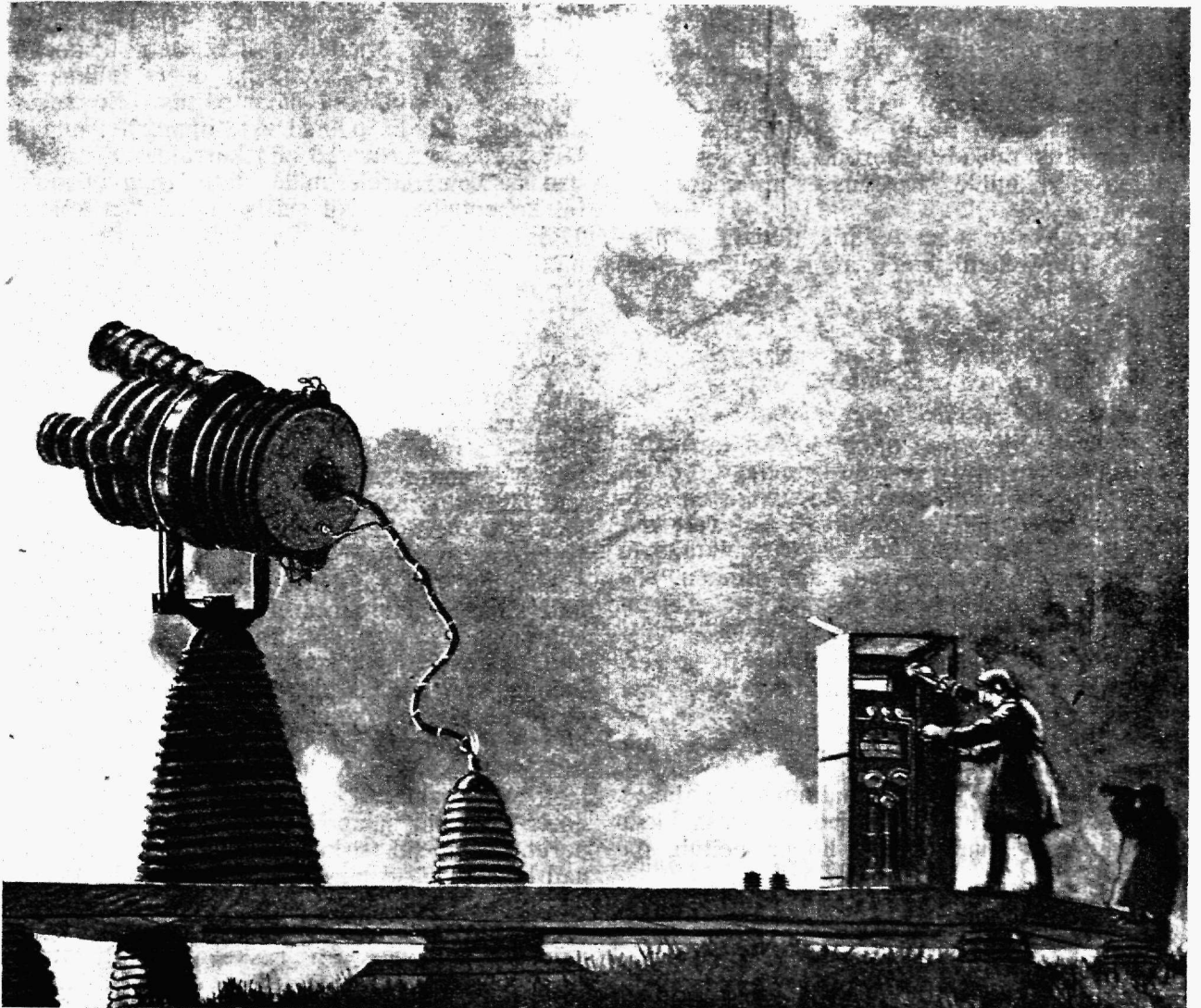
noorherra sabakuues, tuimalt, sõrmkübara suurusse liikõõriklaasiga. Mees kehastas põlatud armastuse pilti, kuna ta igatsetu sügavasti sulatud silmalaud väljendasid südametut tagasilükkamist. Õnnetu noormehe pea näis tahtvat torukübara tumedasse sügavusse varju pugeda, kuna hõbenupuga kepp, mida ta lõua all hoidis, tagant lükkas, et võimalikult rutemini järele aidata. Parem jalg rippus lõdvalt taburetilt alla, liikme kohal sukal läikis kuldkett.

Ka teised daamid olid virgalt tegevuses

käsitöödega, portselaan- ja miniatüürmaalidega — siin joogilaua taga olid suursugu maja iselaadi toimingud edustatud — ja selle ette kogunesid hädasohtliku elu kannatused meeste kujul, kes tummalt ehk tasakesi juttu ajades laua üle kummardusid ja kenaduste liginematusest ennast mõnutundega lasksid tegevustesse sundida.

Keset lillepeenart aga, troonil, istus kirjeldamatus, peremees ise, hõbedase vahuveini ämbri ees, ümbritsetud kõiksugu peekritest.

VIKUSÕJAST.

Pildi pahempoolne osa näitab kiiritekitavaid ja juhtivaid aparate. Kõige tähtsam kogu selles leiduses on „saladuslik kast“, milles kiired sünnivad ja mida peale leidja keegi teine veel ei tunne.

Väga võimalik, et need kiired veel niipea suuri tegelikku tagajärki ei anna, aga ei kahelda selles, et siin suurt pööret tähendava leidusega tegemist on, mis sunnib hiiglasuured lennukite lulgad kõrvale jätma, mis võib olla iga laskemoona ja lõhkeainete tagavara kogumise ülearuseks teeb. Jääks see leidus ainult inglaste kätte, siis oleksid nad varsti täielikud ilmavalitsejad.

Nagu ta seal vedeles, roosipunane ja valge, võis teda pidada ebaloomulikuks lihuniiku kujtluseks; puudus ainult värske, roheline leht suus, et kehastada isuäratavat seapead. Teistest tubadest kostsid tasased kõned mitmesugustes keeltes, kuna külalised alatasa edasi-tagasi käisid. Keegi hiinlane, rietatud Euroopa viimase moe järele, hiilis muretult ja siiski nii ettevaatlikult, nagu käiks ta jääl. Keegi kirjeldamatu juut Trapesundist libises pehmetel kassikäppadel mööda. Salapolitseinikkude lähedu-

ses istus keskealine mees üksi laua ääres ja vahtis kustunud pilgul enda ette. Ta nägu oli silmatorkavalt vangkahvatu.

Seal tuli Rudolf herrasid oma tubadesse viima — Thomas Uri tuppa.

X.

Laulja preester.

Herrade lahkumine „Kuld Paabulinnu“ joo-gisaalist ei äratanud kellegi tähelepanu; selles

ruumis oli kombeks, et igaüks tegi, mida tahtis, ilma et see teistele korda läks.

Hiiglakehaga peremees joogilaua taga näis olevat süvenenud sektiämbri puhastamisse — ja miski asi ei seganud nelja iludust nende koduseid töid tegemast. Üks neist oli hakanud poleerima sõrneküüsi ja ta sõbranna vahitis suure huvitusega pealt. Varsti ligines küll õhtuaeg, kus tühjad taburetid laua ees pidid täituma ja daamide tegevusse muudatus tulema.

Vangkahvatu mees vahitis tühjalt ja ükskõikselt läbi lokaali, kui Krag ja Keller temast mööda läksid.

Keller sosistas:

„Arvan kindlasti, et seda nägu juba kord olen näinud, ei tea aga, kus.“

„Vast ehk vanglas,“ ütles Krag.

„Ta näeb nii välja, nagu tuleks ta sealt,“ mõnõis Keller, „aga ma usun kindlasti, et mul mingi teine mõtteühendus selle näoga on seotud. Ta istus nii silmatorkavalt lodevalt, silmad olid kui kustunud, oli, nagu kuulataks ta iga erguga. Kui mina teda aga tunnen, siis tunneb tema mind ka. Ja siis pole meie enam tundmatud selles kummalises majas.“

Rudolf läks lendavate kuuehõlmadega ees, kuna ta salvrätikut käes kõlgutas. Kogu aja pomises ta poollauldes:

„Mu herrad, seda teed, seda teed, mu herrad.“

Teejuht oli „Kuld Paabulinnus“ igatahes väga tarvilik. Kragi arvamine, et lihtsa kitsa eeskülje taga kaunis sügav hoone peitub, oli tõsi.

Nähtavasti oli hotellile mitu korda juure ehitatud. Majakorrad lasusid üksteisel, nagu korralt kokkukleebitud karbid. Mitmed ehitusmeistrid, kes mitmesuguseil aegil seda maja olid suurendanud, polnud arvesse võtnud ei vorme ega olusid, vaid olid ainult, kus paraja koha leidsid, nelinurga üles ehitanud ja selle ühendanud vanaga keeruliste treppide ja kõverate käikude abil. Käigud ja trepid jooksid nagu mutiteed kogu majas. Kolm treppi üles ja siis tükk koridori, neli treppi alla, siis üks kitsas käik terava nurgaga, selle järele kolm treppi ja uuesti koridor, mis jagunes mitmeks käiguks, ja jälle kitsad käigud ja uued trepid. Siin ja seal sünnitasid sammud nõrku metallhääli, mis osutas, et käik läks üle võlvi ehk all lasuva koridori. Koridorid olid aga igal pool kaetud vaipadega, mis sumbutasid samme. Ustevahelistel seintel olid punasele põhjale, mis meele tuletas vana verd, maalitud fantastilised loomakujud, mis suuremalt jaolt ebatõelikkuse ilma kuulusid. Basiliskimadu näitas oma ko-

lutust äratavaid silmi; merimadu keerles ähvardavalt ukseposti ümber ja hiiglasuured muinaslinnud laotasid oma tiibu laialt üle lae. Kaks loomaliiki aga kordusid järjest: paabulind, kes oma graatsilise hiilgusega heameelt väljendas, ja ahv, kes saba otsas kõlkus ja vihast, aga inimlikku nägu näitas. Et segadust suurendada, polnud uste numbrilist mingit järjekorda, vaid arvud olid korraldatud iseäralise süsteemi järele, mille juhtmõtteid võimatu oli kohe taibata. Nii seisis, näiteks, 6 kõrval 17 ja 244 kõrval 88. Et aga tõesti süsteem oli, nägi Krag sellest, et ühes koridoris arvud 3 järgmises järjekorras olid kogutud: 3, 13, 23, 33, 43 jne. Ühes teises koridoris seisis arvud 2, 4, 16, 32, 64 jne.

See kõik näis olevat selleks tehtud, et luua haruldast muljet. Kõige mõistatuslikum, peaaegu jube, oli vaikus hotellis. See tähendab — ta polnud päris vaikne, kuid kõigil häätel oli lõpmatu sumbutatud kõla, nagu tuleksid nad läbi udu, aga hääli oli palju ja mitmesuguseid. Kusagil laulis ühetooniline hääli kurba laulu, see kõlas nagu kaugelt, siiski võisid politseiametnikud vanduda, et see tuli päris ligidalt number 33; sarnasel viisil sumbutati iga heli vaipadega ja vildiga ületõmmatud vaheuste abil. Ühest teisest suunast kuuldj mandoliinimängu, sageli kõlas naeru tasane kajastus, aga oli raske kindlaks teha, kust see tuli. Üksikud olevused hõljusid mööda, kelnerid veini jahutusnõudes kandes ja külalised, kes suuremalt jaolt väljamaalased näisid olevat. Ühes koridoris kohtasid salapolitseinikud kogu artistide peret, kes näisid tsirkusse minemas olevat, sest nad kõik kandsid musti mandleid kirjudel lipendavatel kostüümidel. Kõige ees paks, tugev mees elastiliste sammega; temale järgnes naine, kõhvakene, aga raskepäraste liigutustega; siis järgnesid teised perekonnaliikmed kuni õige väikese poisini, keda kõrgel õhus ringi keerutatakse ja kes siis naerdes alla tuleb. Kõik hiilisid peaaegu sõnalausumatult üle pehmete vaipade ja kadusid koridori sügavusse.

„Number 6, mu herrad.“

Rudolf tõmbas ühe ukse lahti.

Lävel küsis Krag:

„Kas oskate leida teed tagasi, Keller?“

„Kahtlematult,“ vastas Keller, „mul on suurepärase kohatundmismeel udus, meie oleme kogu aja lääne poole läinud. Tagasimineku teed peab võtma ida suunas.“

„Number 8 on kõrval,“ ütles Rudolf.

Krag tahtis kohe küttevõre juure tormata, kuid Rudolf astus teele ette. Ta pani kaks küsimislehte lauale.

„Teie nimed, mu herrad,“ ütles ta.

Krag võttis pliatsi. Mida pidi ta kirjutama? Ta vaatas küsivalt Rudolfi otsa.

Rudolf naeris lõbusalt. Mehel oli nähtavasti fantaasiat. Nimed, mida ta ette pani, näitasid, et temas oli ainet juhtumisteromaanidele.

Kergelt Kragi ette kummardudes ütles ta: „Mulle näib, nagu peaks herra nimi Vavanna Jack olema. Kutse: tsirkusekunstnik.

Krag kirjutas vastuvaidlematult.

„Ja mina?“ küsis Keller.

Rudolf mõtles järele.

„See herra on impressaario, eriala poksimine,“ pomises ta. „Peame leidma midagi romantilist. Mulle teeb lõbu eriskummalisi nimesid raamatutes näha. Asja oli siin keegi reisija, kelle nimi oli Aleksis Schrumpenüre. Olin kogu päeva õnnelik! Panen ette: Maks Landauer, impressaario. Rahul?“

„Olete meister,“ ütles Keller ja kirjutas.

Rudolf võttis küsimislehed.

„Viin nüüd herra Landaueri reisipauna number 8,“ ütles ta, „mille peale mul au on ära minna. Olen kehastunud peenetundelikkus ja peale selle kardan hommikupilvitust. Kui aga herra tsirkusekunstnik Havannast soovib troopika palavust, siis on keskküte seal. (Ta näitas vaskvõrele akna all.) Mis müüdu veel siin toas võiks leiduda, olen unustanud. Unustage ka mind, mu herrad, kuni jootraha maksmise aeg jõuab. Elage hästi!“

Selle peale kadus ta elegantse kummardusega. Minut hiljem oli Krag avanud võre. Ta tõmbas sealt musta, muljutud riidekompsu välja ja harutas lahti. See oli preestrikuub.

Ta hoidis kuube valgel.

All äärel oli auk, kuhu parajasti sündis rebitud riidetükk, mille kordnikud abt Montrose aiavõrelt olid leidnud.

„Pole mingit kahtlust enam,“ ütles Keller. „seisame õigeil jälgil, see on abt Montrose preestrikuub, ja kas tunnete siin, Krag, ja siin, ja siin —“

Krag tõmbas käega üle kortsumud riide.

„Veel niisked plekid, ja punased plekid — see on veri, mu armas.“

„Kahtlematult,“ vastas Krag. „hea abti

saatus teeb mulle muret.“ lisas ta tõsiselt ja mõttes.

„Mida mõtlete?“

„Kardan, et ta enam elus pole.“

„Need verekoerad,“ hüüdis jäme Keller tugeva rõhuga. „Kõik jäljed juhivad siia haruldasse võõrastemajja. Vangistatud Arnold Singer oli siin ametis. Tema naine, see silmakirjaline, väike olevus, on hommikupilvituse tütar. Ja nüüd leiame siit hommikupilvituse hotellist selle verise knue.“

Ta jäi mõttesse.

„Arvan, et viieteistkümmet mehega võime hotellile ootamatult kallale tungida,“ ütles ta veidikese aja pärast, „neid nende rotiaugus kinni püüda, hommikupilvituse ja Thomas Uri ja vanglanõu ja tsirkusekunstniku ja poksijad ja kogu selle röövsaalga.“

„Esiteks,“ vastas Krag teravalt, „pean kõige valjumalt selle vastu protesteerima, et Clary Singerit silmakirjaliseks olevuseks nimetatakse. Teie olete väga energiline ja tubli, Keller, aga teil puudub kannatus ja inimeste tundmine, ja selle kahe omaduseta on raske jõuda selle haruldase sündmuse jälgile. Teiseks: mida tahate saavutada selle pealetormamisega võõrastemajale? Meie tunneme ju ainult üht sissetäiku.“

„Kas sellest pole küllalt sissetungimiseks?“

„Sissetungimiseks ja, aga teie ei tohi unustada, et hotellil mitu väljakäiku on.“

Järsku tõmmati uks lahti ja Rudolf ilmus uuesti.

„Hallo,“ hüüdis Krag ja vaatas huvitatult kelneri otsa, „viimaks ometi näen inimlikku ilmet selle veiderdaja näos. Ta on üllatatud. Mis on siis juhtunud?“

„Abt,“ kokutas Rudolf, „abt Montrose on siin.“

„Mõtlete teie herra Thomas Urit?“

„Ei, seda mitte, vaid abti ennast. Ta laulab.“

„Ta laulab?“ küsis Krag.

„Jah,“ vastas Rudolf, „ta laulab. Seda teevad paljud siin hotellis.“

(Järgneb)

INGLITE MÄSS.

ANATOLE FRANCE.*)

Arcade elas vahepeal hämarat ja töökas elu. Ta töötas trükikojas Saint-Benoît' tänaval ja elas Mouffetardj tänaval katusekambris. Kui ta seltsimehed streikisid, eemaldus ta tehast ja pühendas oma päevad propagandale sarnase eduga, et võitis revolutsiooniparteile 50.000 noist kaitseinglitest, kes, nagu Zita oli öelnud, polnud rahul oma seisukohaga ja kellele olid külge hakanud modernid ideed. Kuna puudus raha, mis annab vabaduse, polnud tal võimalik oma aega nii, nagu oleks soovinud, selleks kulutada, et jagada õpetust taeva poegadele. Samal põhjusel suurtis vürst Istar ainult vähem pomme saavutada kui tarvis, ja vähem kaunid. Kindel, et ta valmistas hulga väikesi taskupomme. Ta oli kogu Theophiles'i korteri nendega täitnud ja unustas igapäev mõningaid kohvikute sohvadele. Aga nägus, käepärane, sünnis pomm, mis mitmeid suuri maju oleks võinud purustada, maksis 20—25.000 franki. Ja vürst Istaril oli sellesarnaseid ainult kaks. Kuna mõlematel ühine soov oli endale kapitaali muretseda, otsisid Arcade ja Istar üles kuulsa rahamehe Max Everdingen'i, kes teatavasti Prantsusmaa ja kogu ilma suurimat krediitastutust juhtis, et temalt raha paluda. Vähem tuttav oli küll asjaolu, et Max Everdingen mitte naisest polnud sündinud, vaid oli langenud ingel. Siiski on see tõsi. Taevast nimetati teda Sophar'iks ja ta hoidis varandusi Jaldabaoth'il, kes väga maias kulla ja kalliskivide peale. Nende oma kohustuste täitmisel oli Sophar omanud igatsuse rikkuste järele, mille rahuldamine seltskonnas, kus niihästi börse kui ka pank puudus, oli võimatu. Tema süda põles hõõguvas armastuses hebrealaste Jumala vastu, kellele ta ka terve ajajärgu kestes truuks jäi.

Kui ta aga kahekümnenda aastasaja algul, kristliku aja-arvamise järele, taevalaotuse kõrgselt heitis pilgu alla Prantsusmaale, nägi ta, et see maa vabariigi nime all oli muutunud plutokraatiaks ja et seal demokraatliku valitsuse varjul suurrahandus kasutas oma piiramatut võimu igasugu järelvalve ja kontrollita. Tollest silmapilgust peale muutus talte tulitaevas viibimine väljakannatamatuks. Ta oli Prantsusmaa oma kodumaaks valinud, ja ühel päeval, võttes kaasa nii palju kalliskive kui

suutis, ta laskuski alla maa peale ja jäi peatumata Pariisi. See vara-ahne ingel tegi seal äri. Tema aineliseks muutumise silmapilgust peale ei osutunud ta näos enam midagi taevalist; see esines puhtalt semiiditüübina, ja temas võis imetledes leida kõiki neid kortse ja moonutusi, mis rahamehe näo voltidesse veavad ja mida juba Quentin Massy kullakaalujategi juures leidub. Tema esisammud olid viisakad, ta õnn häbematu. Ta kosis väga inetu naise, ja nad mõlemad võisid iseendid oma lastes nagu peeglis näha. Parum Everdingen'i maja, mis Trocadéro kõrgendikul asus, lõi rikkuselt kogu kristliku Euroopa üle.

Parum võttis Arcade'i ja vürst Istar'i vastu oma töökabinetis, kogu maja lihtsaimas eluruumis. Lagi on kaunistatud mõnest Veneetsia paleest võetud Tiepolo freskiga. Selles kabinetis võib näha regendi, Orleans'i Philipp'i, kirjutuslauda. Seal leidub ka kappe, vitriine, pilte ja kujusid.

Arcade'i pilgud libisesid üle müüride.

„Kuis on võimalik, oo vend Sophar, et sina oma veelgi israelilise südamega nii halvasti täidad oma Jumala käsku, kes seal ütleb: „Sul ei pea teisi jumalaid olema minu kõrval; sest ma näen siin Houdon'i Apollot, Lemoisne'i Hebe't ja mitmeid rinnakujusid Caffierilt. Ja nagu Salomon oma vanaduspäevil, sead ka sina, oo Jumala laps, võõraste rahvuste ebajumalakujud oma elumajas üles; nendena esineb ju seal see Boucher'i Veenus, see Rubens'i Jupiter ja need nümfid, kes Fragonard'i pintslile tänu võlgnevad oma marimagususe eest, mis hoovab nende tuharaist. Ja selles ainsas vitriinis, Sophar, hoiad sa alles püha Ludvigi valitsuskeppi, kuussada pärlit Marie-Antoinette'i jaotatud kaelakeest, Karl V keisrimantlit, Gilbertilt paavst Martin V Colonna jaoks voolitud tšiaari, Bonaparte'i mõõka... Mis mul peale selle veel teada?...“

„Tühi pahk,“ ütles Max Everdingen.

„Teie omandus on isegi sõrmus, mida Karl Suur haldjaneiuale sõrme pani ja mida kadunuks loeti, armas parum,“ ütles vürst Istar.

„Kuid tulgem sellest tagasi oma äriasiade juure. Mu sõber ja mina oleme tulnud teilt raha paluma.“

„Seda võib juba arvata,“ vastas Max Everdingen, „kogu ilm palub raha, ainult väga mitmesugustel põhjustel. Milleks vajate siis teie raha?“

Vürst Istar vastas lihtsalt:

„Revolutsiooniks Prantsusmaal.“

*) Eelmises „Ao“ nr. 15 töime kaheksakümne-aastase suurima Prantsuse ja Euroopa kirjaniku Anatole France'i pildi ja ülevaate tema loomingust. Avaldame siin näitena ühe peatüki tema romaanist „Inglite mäss“.

„Prantsusmaal?“ kordas parun. „Prantsusmaal?... No selleks ei anna ma teile raha, selles võite kindlad olla.“

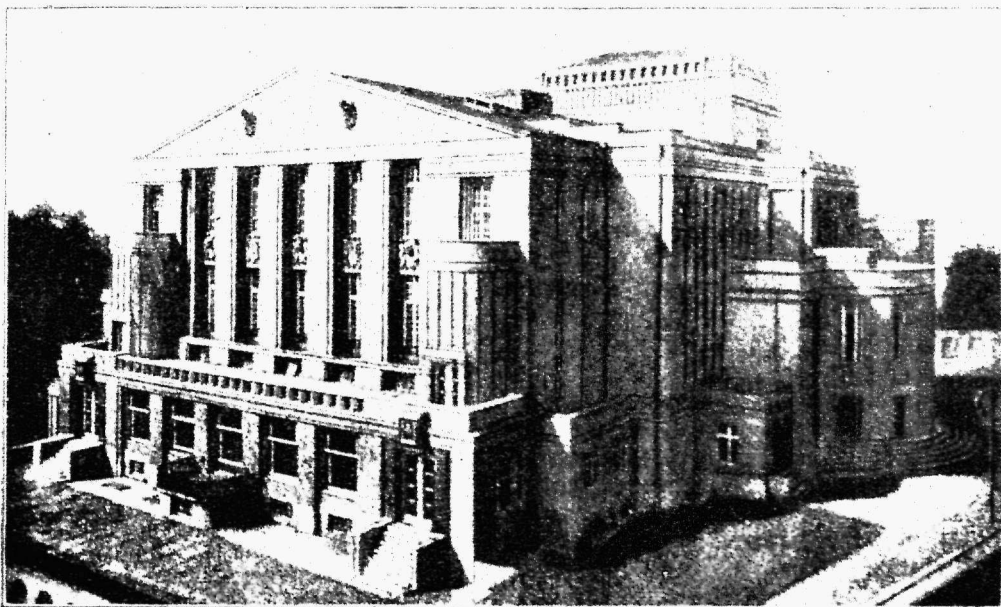
Arcade ei varjanud, et ta taevaliselt venvalt oleks oodanud heldemat kätt ja kaunimeelsemat toetust.

„Meie kavatsus,“ ütles ta, „on määratu suur. Ta haarab taeva ja maa. Ta on kindlaks määratud igas üksikasjas. Kõigepealt teeme sotsiaalse revolutsiooni Prantsusmaal, Euroopas, kogu planeedil. Siis kanname sõja taeva ja asutame seal rahumeelse demokraatia. Aga selleks, et taeva kindlustusi purustada, et

Pöörame sinu poole, oo mu vend Sophar, viiesajatuhande taevalise vaimu nimel, kes on otsustanud homme üleilmilise revolutsiooniga algust teha.“

Parun Everdingen kisendas, et need põrunud peajud olevat, et ta ainsatki penni ei anna; et olevat äraandlik ja hullumeelsus maailma suurepärasemasse seadeldusse, mille läbi maa on saanud kaunimaks taevast: rahandusse puudutada.

Ta oli luuletaja ja prohvet, ta süda lõi võbisema pühast vaimustusest. Ta kujutas Prantsuse varandusi, vooruslikku ja pühast vara,

Uuemast ehituskunstist.

Saksa arhitektide Bitzmanni, Linnebachi ja Hämmerlingi ehitatud teater Teplitzis, Bõhmimaal.

Jumala mäe ümber tõugata ja taevase Jeruusalema peale tormi joosta, vajame suurt sõjaväge, hiiglapalju varustust, kohutavaid pomme ja oma jõult seni tundmatuid elektrofoore. Kuid sarnaste abinõude muretsemiseks puudub meil raha. Euroopas võib revolutsioon olla seotud vähemate kuludega. Oleme otsustanud algust teha Prantsusmaaga.“

„Teie olete meeletu,“ hüüdis parun Everdingen, „meeletu ja nõdrameelne. Kuulake: Prantsusmaa ei vaja ainsamatki uuendust. Siin on kõik täielik, viimistletud ja muutmatu.“

Ja et oma tõendusele veelgi tugevamat mõju anda, lõi parun Everdingen kolm korda vastu regendi kirjutuslauda.

„Meie vaatepunktid lähevad väheke lahku,“ ütles Arcade mahedalt; „ma mõtlen, nagu vürst Istargi, et sellel maal kõik muutust vajab. Aga milleks vaielda? See on liig hilja.

mis sarnaselt Ülemlaulu neitsile maarüüs tuleb põldude keskelt, et tuua oma armastuse annid oma peigmehele, kes teda ootab, tugevale ja toredale krediidile. Ja ta kirjeldas, kuis krediit, kes, rikas oma kaasa kingitustest, üle puistab kõik maailma rahvad kullahoovustega, mis tuhande nägematu nirena veelgi rikkalikumalt ise tagasi pöörduvad pühitsetud pinnale, millest võrsusid.

„Varanduse ja krediidi läbi on Prantsusmaa saanud uueks Jeruusalemaks, mis kõigist Euroopa rahvustest üle hiilgab, ja maailma kuningad tulevad tema värskeid jalgu suudlema. Ja seda tahate hävitada? Olete jumalakartmatud ja rüvetajad!“

Nii kõneles rahaingel. Mingi nägematu kannel helises saateks kaasa tema häälele, ja ta silmadest sähvisid väljud.

Vahepeal oli Arcade, hooletult regendi kir-

jutuslaulale toetudes, paruni silme ees laiuli laotanud plaanid Pariisi maa-alast, maa-alusest Pariisist ja tema taevast, kus punaste ristidega ja täppidega oli märgitud, kuhu pomme samal ajal nii keldritesse kui ka maa-alustesse käikudesse pidi pandama, lahtistele tänavatele visatama, õhulaevastikult alla paisatama. Kõik rahaasutused ja peamiselt Everdingeni pank ning selle kõrvalharud olid märgitud punaste ristidega.

Pangapidaja kehtitas õlgu.

„Ja mis sest! Teie pole ometi muud kui viletsad ja hulkurid, ja teie järele valvavad maailma politseinikud. Teil pole pennigi. Kuis peaksite saavutama kõik need pommid?“

Vastuseks tõmbas vürst Istar taskust väikese vasktoru ja ulatas selle peenel käelliigutisel parun Everdingeniile.

„Teie näete,“ ütles ta, „seda lihtsat kesta. Tarvitseks teda ainult siin põrandale langetada, et seda suurt maja ühes ta elanikkudega suitsevaks tuhahunnikuks muuta ja tekitada tulipalangu, mis neelaks kogu Trocadéro liimajao. Mul on sellesarnaseid kolm tuhat; ja ma saavutan neid igapäev kolm tosinat.“

Pangapidaja nõudis keerubilt pommi uuesti ärapanekut ja võttis leplikuma tooni:

„Kuulake, armsad sõbrad! Hakake sellega pihta, et kohe teete revolutsiooni taevas, ja jätke asjaolud siin maapeal, nagu nad on. Annan teile rahatähe. Sellega võite saavutada endale kogu materjaali, mida teile tarvis läheb taevase Jeruusalema kõigutamiseks.“

Ja parun Everdingen tegi vaimus juba kavatsusi suurest ärist elektrofooride ja sõjavaru- tusega.

KEELEVED JA VASTUOKSUSED. *)

JOH. AAVIK.

Facit indignatio versum.
Juvenalis.

I.

Keele vigade rohkus näib algusest saadik olevat Eestile iseloomuline nähtus, mingisugune erilisel eesti needus. Eesti kirjandus algaski hirmsasti vigase keelega (Mülleri ja Stahl'i keel), vigasemaga kui vahest yhelgi muul rahval. Vähemalt meie naaberrahvaste, soomlaste ja lätlaste, kirjanduslikes algeis, mis päälegi syn- dis natuke varemini, ei olnud keel kaugeltki nii pööraselt vigane. Neil on algusest saadik osatud õigemini kirjutada. Meil aga on vigade traditsioon ja needus tänapäevani truusti edasi kehtnud ja keelevigadest, ebajärjekindlustest, vastuoksustest kubisevad — yhed rohkem, teised vähem — kõik meie praegused ajalehed, ajakirjad, kooliraamatud, ilukirjanduslikud teosed, koguni parimate kirjanikkude omad teataval määral. See on kahju. Sest see segab ja ärritab. Eriti ei lase see segamatult maitsta ilukirjanduslikku teost. Vähemalt nende ridade kirjutaja juures mõjub see väga eksitavalt. Ma võtan ajalehe kätte ja kohe silman mõne iseäranis irriteeriva vea; hakkam lugema mingit novelli või luuletuskogu, jälle vead, tyytavad keelevead; olen teatris või kuskil kõnekoosolekul, ja jikka kuulen sääl vigu, vigu, vigu!!! Päril rahustav on seepärast lugeda mõnd võõrakeel- list raamatut, siis saavad närvid ses suhtes puhata ja võib rahulikult tähele panna ning jälgida sisu.

*) Autori keel muutmata.

Lubatagu neist vigadest mõned silmapaist- vamad allpool esitada ja neile juhtida niihästi publiku kui eriti kirjanikkude häätahtlikku tähelepanu. Parema ylevaatlikkuse pärast teeme seda teatavaiks liikideks jaotetult, liikide alu- seks võttes põhjust, millest viga võib olla tekkind.

Vene keele mõju.

Kahtlemata vene mõjuga on seletetav *ei* tarvi- tamine niisuguseis lauseis kui „mida ta ka *ei* teeks“ või „kuhu ta ka *ei* läheks“ (чтобы он ни делал — куда бы вы ни пошли). Enne kus veel vene mõju polnud, ei olnud ka seda *ei-d*. Õigupoolest ka see *ka* pole eest eesti- pärane, vaid on saksa mõjul tekkind, vasteks saksa sõnale *auch*. Vanemas eesti keeles oli ka asemel ka *iganes* või *iial*: „mida ta iganes teeks, — kuhu te iial läheksite“. Igatahes vene- saksa kahekordne mõju on siin liig, saksa *ka-st* saab kyllalt, vene *ei-d* pole enam vaja. *)

Teine palju ärritavam venepärasus on lõpp -aada: *jenovevaada* (nii koguni Kampmannilgi). Siin peab sõna nominatiivne kuju olema -aad: *jenovevaad*, noorestiaad jne., genetiiv *jenove- vaadi*. Sest siingi on vene *a* ja saksa *e* ase- mel eesti keeles kõige loomulikum ja eesti- pärasem vokaallõputa vorm (nagu mitte *gitarra*, *grupa* ega *gitarre*, *grupe*, vaid *gitarr*, *grupp*).

*) Koguni selle *ka* võiks kõrvaldada, tarvitades selle asemel *-gi* (nagu soome keeles): „mida ta teekski, — kuhu ta lähekski“. Kus tingimata tuleks *ka* asemel *gi*, on niisuguseis juhtumusis kui järgmisis: „kuigi see nii oleks (mitte: kui see *ka* nii oleks). — „nõnda ta tegigi“ (mitte: nõnda ta *ka* tegi).

Ja vahest võib vene mõjuga seletada ka seda, et vene hariduse saand sugupõlv tarvitab peaaegu ainult *vaatamata selle pääle, et...*, kuna *sellest hoolimata* kipub nagu hoopis unustusse jääma. Sest vene keeles on ju *несмотря...* Selle puhul märgitagu ka veider viga, mida mõned seejuures teevad. Nad kirjutavad: *vaatamata, et...* (pro: *selle pääle vaatamata, et...*). „Esmaspäevas“ lugesin hiljuti koguni *vaatamata abi-*

Keeleteadlane Joh. Aavik.

nõudest' (pro *vaatamata abinõude pääle*) — nähtavasti on siin segavalt mõjund konstruktsioon *abinõudest hoolimata*.

Saksa mõju.

Veidrana ja rümalana esineb saksa mõju sõnas *shampanjer*, mida sel kujul meil harilikult tarvitetakse. Eesti keelele kohasem vorm on *shampanja*, mida mäletan vanemas kirjanduses näind, uuemal ajal aga näib saksa vorm maad võtnud. Lõpp -er on saksa keeles arusaadav, kus ta tähendab omadussõna (Cham-pagner Wein), eesti keeles aga peab saksa omadussõna asemel olema lihtsalt genetiiv *shampanja* (see on Shampanja maakonna vein).

Lõbustav on tähendada, et vene keele mõju all olivad ja Venemaal kaua eland isikud ytlevad ka eesti keeles venekeelselt: *„säl joodi shampanskojet“*.

Yldsee saksa -er lõpp ei ole rahvusvahelisel võõrsõnul eesti keeles mitte kohane, seepärast mitte *statistiker, kriitiker, akadeemiker, matemaatiker, poliitiker jne.*, vaid lihtsalt *statistik, kriitik, akadeemik, matemaatik, poliitik* (genetiiv siis -u: *statistiku, kriitiku, matemaatiku, poliitiku*). Ainult sõnas *apteeker* jääb -er teatavil põhjusil, mida siin tarbetu harutada. Selle puhul tähendan vaid, et Ernst Peterson soovitab veidrat vormi *aapteek* (pro *apteek*), mida keegi ärgu tõsiselt võtku, samuti kui -ismust, mida Peterson ka soovitab.

Tarbetut itaalia mõju näen sõnas *sinfoonia*, mis itaallased on moonutand greekakeelsest *symphon(e)ia*'st. Et seda itaalia moonutust ka saksa ja vene keel tarvitavad, seda veel oma korda moonutades (puht-itaalia vorm kõlab *„sinfoniia“*), siis on see meilgi koduseks saand. Parem on aga eesti keeles tarvitada vormi *symfoonia*, mis algkeelele lähem. Tähendetagu selle puhul ka, et kaks suurt kultuurkeelt, prantsuse ja inglise keel, ei tarvita siin itaalia moonutust, vaid neil on lähtevormiks algkeel: *symphonie* (prants.), *symphony* (ingl.).

Saksa mõju juure tagasi tulles, konstateeritagu, et see ilmsiks tuleb veel nii-nimetet kaudses kõnes, kus mitmed (muude seas just Vilde) tarvitavad kahtlast (või kaudist) kõneviisi (näit. *olla, olevat*) vastavalt saksa konjunktiivile, näit.: *„nad kysisid, kas töö, mis ta tegevat, ka tarviline olla“*. Eriti just Vilde teeb seda suure järjekindlusega. See aga on tarbetu. Eesti keeles on loomulikum ja kohasem, kus iganes võimalik, lihtne indikatiiv (on, oli): *„ta kysis, kas töö, mis ta teeb, ka tarviline on“*.

Saksa keele mõju on kindlasti ka, kus kysimine väljendetakse lauses mitte *kas* - sõna abil, vaid sõnade korra ymberkäännimisega, näit. („Päevalehest“ loetud lause): *„oskate te masinal kirjutada?“* (parem: *„kas oskate masinal kirjutada?“*). Samuti siis mitte: *„kuulete te seda häält?“* — vaid: *„kas kuuled seda häält?“*

Ka muiduses sõnade korras tuleb nähtavalle saksa mõju, kuid sellest allpool teises yhenduses.

Lõuna-eestlaste vead.

Selle päätyki päälkirjaks oleks võind ka panna *„Murdevaad“*. Et aga lõuna-murrete mõjul tekkind, seega lõuna-eestlaste vead on kirjakeeles kõige silmatorkavamad, ja kõige iseloomulisemad, siis tundub pandud päälkiri vahest tabavamana.

Tõepoolest, Lõuna-Eesti murded lähevad

mitmes suhtes kirjakeelest seemäära lahku, et see tundub kirjakeele kõrval, mis on põhjaeestiline, kui mingi isesugune omaette keel. Soome keel on paiguti lähemal eesti kirjakeelele kui Tartu, Viljandi ja Võru lõunaeestilised murded. Mis ime siis, et lõunaeestlastele tuli või tuleb põhjaeestiline kirjakeel omandada kui mingi võõras keel. Võõras keel aga omandatakse harilikult ikka enam-vähem puudulikult. Eriti just Põhja-Eesti keerulisema muutmisega sõnad, mis Lõuna-Eestis puuduvad, langevad lõunaeestlaste suus enamasti alati teatava lihtsustamise ohvriks (sest keerulisemat muutmiseviisi ei jaksata võõras keeles enam nii kergesti ära õppida).

Et yht tyybilit näidet tuua, mis seda väidet konkreetset valgustaks, siis võetagu sõna *pesema*. See kuulub Põhja-Eestis natuke keerulisemalt muutuvate sõnade hulka, sest ta vormid on ,tahab *pesta*, on *pesnud*, *peske*, ma *pesin*, ta *pesi*'. Lõuna-Eesti keeles sõna *pesema* yldse puudub. Selle asemel on sääl *mõskma*. Omandades põhjaeestilist *pesema* teevad lõunaeestlased ta muutmise lihtsamaks ja nad kõnelevad ning kirjutavad: ,tahab *peseda*, on *pesenud*, *pesege*, *pesetud*, ma *pesesin*, ta *peses*', mis vormid on põhja-eesti kirjakeeles jämedad vead ja teevad väljamaalase mulje, kes oskab puudulikult eesti keelt.

Ja sel põhjusel tekkind vigu leiame lõunaeestlasil palju. Nii ei oska lõunaeestlased õigesti muuta sõnu *omme*, *laegas*, *kumb*, sest nad kõnelevad ja kirjutavad ,seda *kombet*, nende *kombete* (peab olema *kommet*, *kommete*), see *laekas*, seda *laekast* (pro see *laegas*, seda *laegast*), *kumbale* (pro *kummale*)'. Ka sõna *needma* on neile võõras, sellepärast ytlevad valesti ,ta *neas*' (hirmus viga, kuna peab olema ,ta *needis*').

Ka sõna *pääsma* muutmist painumata liigi järele, s. o. nimelt vahe- *e* pysimisega kõigis vormides, mis kahjuks hakkab meie kirjakeeles viimasel ajal ikka rohkem maad võtma, tahaksin teataval määral panna lõunaeestlaste arvele. Sest seegi sõna puudub kirjakeelsel kujul Lõuna-Eestis, kus selle asemel on *päsema*. Omandades *pääsma*, teeb lõunaeestlane ta jälle lihtsamaks ja ytleb *pääsema*, *pääsenud*, *pääsegu*, ma *pääsesin*, ta *pääses*, nad *pääsesid*, kuna eht Põhja-Eesti keeles peab olema *e* kadumisega: *pääsma*, *pääsnud*, *pääsku*, ma *pääsin*, ta *pääsis*, nad *pääsid*. Jah, nii peavad olema ainsad õiged kirjakeele vormid! Igatahes on äärmiselt vastikud need lamedad *e*-lised vormid ,pääsema, pääsenud, pääsesin, pääses' jne.

Mis kõige pahem nende Lõuna-Eesti vigadega, on see, et lõunaeestlased nad vähehaaval panevad juurduma ja maksuma ka kirjakeeles. Sest nende käes on praegu võim. Nemand on need Eesti valitsejad praegusel ajal.

Kõik majanduslik, poliitiline ja vaimline võim on nende käes. Tõepoolest, kui vaadata, kust on pärit suurem hulk meie tähtsamaid pangadirektoreid, ärimehi, tööstureid, riigimehi, ajalehetoimetajaid, professoreid, kirjanikke, kunstnikke, siis tuleb välja, et Tartu-, Võru- ja Viljandimaalt ja nimelt nende maakondade lõunaeestikeelseist osadest. Et need maakonnad kõige enam Läti naabruses, siis on arvata, et nende elanikkude seas on ka rohkesti läti verd. Igatahes leidub Lõuna-Eestis ysnä rohkesti lätityypi inimesi.

Ja põhjaeestlased oma piirita aukartuses lõunaeestlaste (resp. lätlaste) yleoleku ees ruttavad neid lõunaeestlaste halbu või vigaseid vorme omandama, arvates, et need on peenemad, kirjakeelsemad. Nii seletub vahest ka lamedakõlalise ja inetuma *eila* (mis on Lõuna-Eestist) tungimine Põhja-Eesti *eile* asemelle.

Lõuna-Eesti mõjuga tuleb seletada võib-olla ka see võimatu *seadida* (pro *seada* või veel parem *sääda*, olevik *sään*; aga *sean*, kui infinitiiv *seada*); *seadida* aga tuleb keelest hoopis välja visata.

Edasi teevad just lõunaeestlased vigu niisuguste sõnade muutmises kui *kuine*, *maine*, *oine*, *soine*, *jäine*, *puine*, *luine* (kõik II vältes), sest et need Lõuna-Eestis jällegi puuduvad (sääl öeldakse *kuune*, *puune*, *luune*, *jääne*, *soone* jne. III vältes). Lõunaeestlased muudavad: *maine* — *maiset* — *maise* — *maiseid*, kuna peab olema *maist*, *maiste*, *maisi*, sest *maine*, olles sama tyypki kui *teine*, peab ka nii deklineeruma kui *teine* (*teist*, *teiste*, *teisi*); järelikult samuti: *oine* — *oist*, *oiste*, *oisi*; *jäine* — *jäist*, *jäiste*, *jäisi*; *soine* — *soist*, *soiste*, *soisi* jne.

Lõpeks kahtlustan lõunaeestlasti ka veel -lt lõpu maad võtmises -sti asemelle, mis viimane hakkab seetõttu kaduma, sest olen tähele pannud, et just Lõuna-Eesti inimesed eelistavalt kõnelevad ja kirjutavad *kiirelt*, *julgelt*, *selgelt*, *kindlasti* jne., pro *kiiresti*, *julgesti*, *selgesti*, *kindlasti*. Tarvitage -sti'd, kus see iganes veel tundub teie keeletundele võimalikuna! Pikemal sõnadel muidugi jääb -lt, aga lyhemail, kus võimalik, parem -sti.

Ka objekti tarvitamine on eriti halb Lõuna-Eestis, halvem nähtavasti kui mujal. Sääl on partitiivism (väär partitiiv pro akusatiiv või nominatiiv) eriti maad võtnud, näit.: ,seda *lehte* peab asutama', kuna õigem on: ,selle *lehe* peab asutama'. Pääle selle on Lõuna-Eestile omane ka nominativism: ,peab uus *sulg* võtma', kuna kirjakeeles ainus õige on: ,peab uue *sule* võtma'. Samuti viga: ,võib teine *lamp* syydata', peab olema: ,võib teise *lambi* syydata'.

Et objektivead ei ole mitte yksi Lõuna-Eestile, vaid kogu Eestile omased, siis tuleb neist kõne veel yldvigade all.

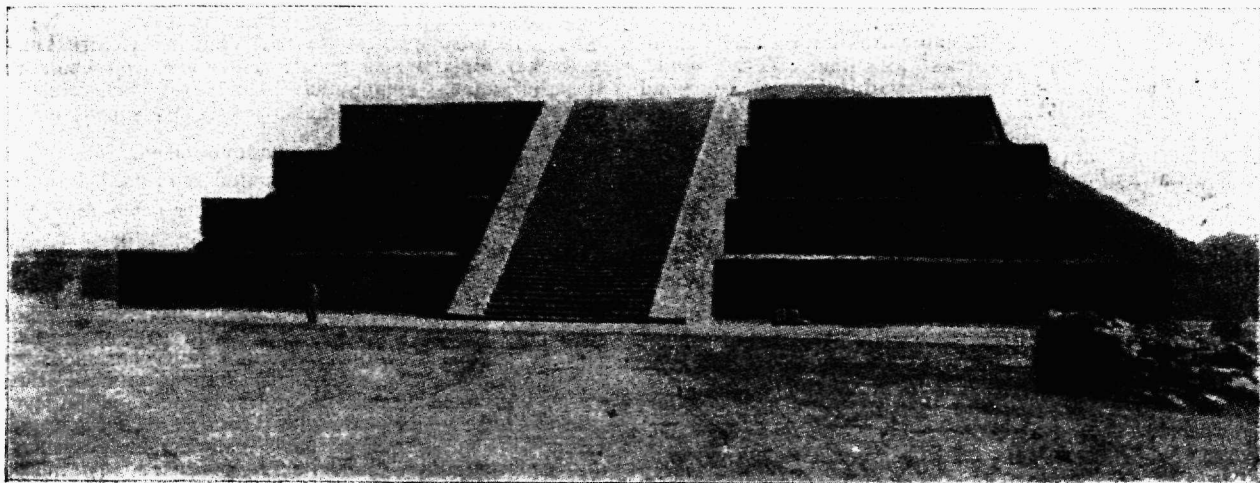
(Järgneb.)

MÕNDASUGUST.

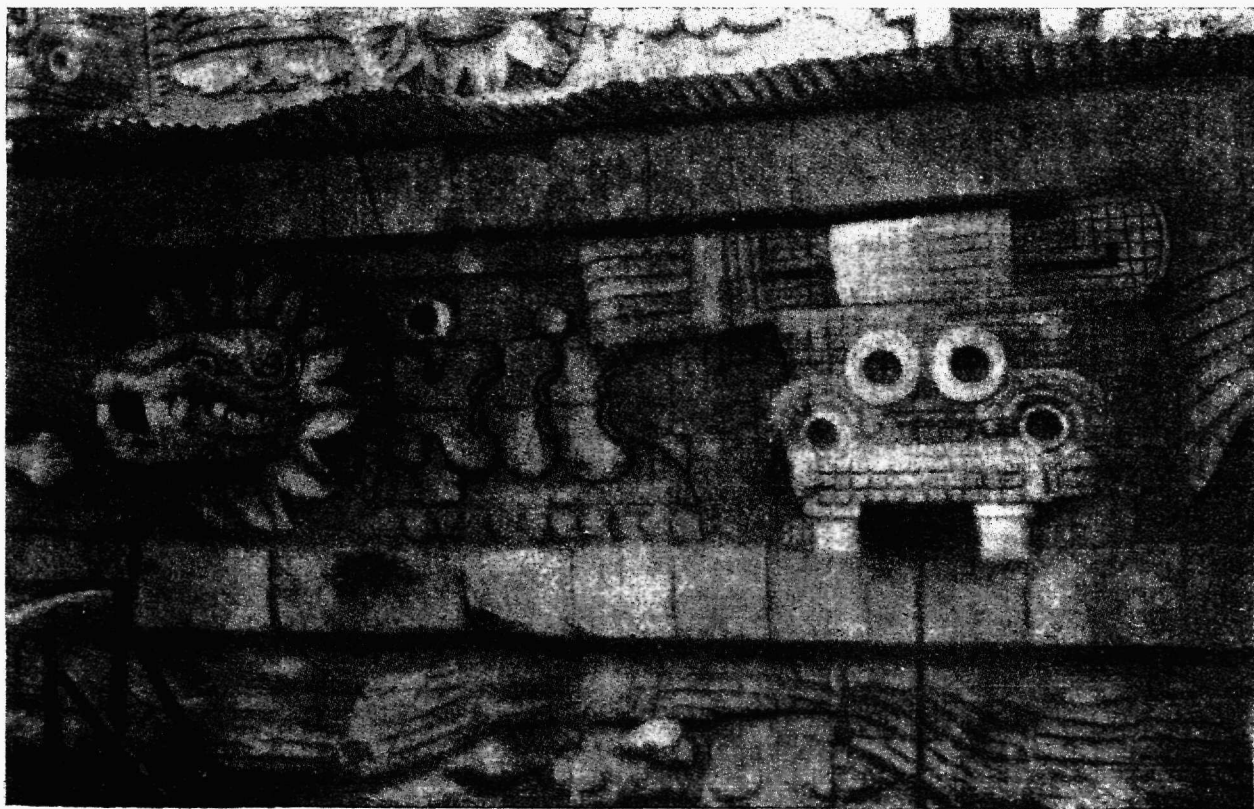
Uued väljakaevamised Meksikos.

Umbes kakskümmend aastat tagasi leidis keegi indiaanlane San Juani orus, viisteist kilomeetrit Meksiko linnast, lamepinna. Leiukoha lähedal piiras mäe kün-gaste ahelik. Sellest leiust virgutatud, hakati kaevama. Kaevamist alustati suurima künka juures ja leiti peagi üles kivimüürid. Alatasa edasi kaevates osutus künkas

lõpuks nelikülgse püramiidina. Varsti pärast seda kae-vati välja ka teine, vähem püramiid. Kuid, nagu see Meksikos ikka viisiks, jäeti töö peagi pooleli, kuna maal kauakestvaid revolutsioone tuli kaasa teha. Nüüd aga on mõne aja eest töö uuesti käsile võetud ja välja kae-vetud terve linn lausa püramiididest. Maa päriselanikud nimetavad paika „Teotihuacan'iks“, s. o. jumalate asu-

Meksiko linna ligidal väljakaevatud püramiidlinna osa.

Ühe templi sein, mille ilustused väga Hiina ornamente meele tuletavad.

kohaks. Nii siis tempellinn, Meksiko Olümp, Niipalju kui püramiide seni esile toodud, on nad kõik sama elituslaadiga. Nad tõusevad astmetena, mis omakorda terrasse sünnitavad. Ühel küljel viib lai, äkiline, paljastmeline trepp harjale, mis ülal lamedaks lõigatud. Seda lamedat haripinda peeti omal ajal pühaks paigaks, jumaluse asukohaks, kellele püramiid oli ehitatud; seal seisis jumaluse kuhu ees olvrükivi, mil inimesi olvrüks toodi. Sellest arvatavasti ka oru muistne nimigi — Micoatl, s. o. „Surma teerada“ — kui selleks nimetuks põhjust ei annud komme, et püramiidid, nagu Egiptuseski, olid matusekohtadeks tähtsamatele isikutele. Peamiselt näivad aga Meksiko püramiidid siiski templiteks ja olverdamispaikadeks, altariteks olevat olnud. Tempellinna keskkuju moodustavad mõlemad suurimad püramiidid, Tonatiuh, mis päikese, ja Metzli, mis kuu auks oli ehitatud. Esimene, suure terrassiga, kerkib 200-meetrilisel alusel 60 meetri kõrgusele. Tema harja ehtis omal ajal peale Tonatiuh templi päiksejumala hiiglakuju, mille pale oli pöördud idasse. Kui vanad väljakaevetud ehitused on võib ainult umbkaudu arvata, Nad pidid olema juba enne, kui indiaanlaste, azteekide, suguharu, kelle hispaanlane Ferdinand Cortes oma sõduritega alla heitis, umbes 14. aastasaja algul siia asus. Võib olla võiks neid pidada päritolevaiks tolteekidelt, kõrgeandeliselt rahvalt, kes vististi 7. aastasaja keskel põhjapoolt tuli ja asus elama Anahuac'i lausikmaale. Sellelt rahvalt on järele jäänud palju tunnismärke haruldastest kunstiajandest. Kuid salapäraselt, nagu tolteekid ilmusid, nii nad ajaloo vaatlavalt ka kadusid. Väljakaevetud püramiidide seinad on kaunistatud huvitavate nikerdustega. Skulptuuritööd, mis kõrgest kunstimaitses kõnelevad, tuletavad meele Hiina kunsti ja tõendavad seega arvamist, et Meksiko muistsed elanikud olid tuttavad Ida-Aasia kultuuriga. Nii võiks tekkida küsimus, milline kultuur öieti vanem on ja kas pole lõppeks indiaanlased ehk Aasiast tulnud? Ehk on Ida-Aasia oma kultuurile mõju saavutanud Ameerikast? Need ülihuvitavad küsimused peavad aga veel lahendust ootama. Ajajooksul on Meksiko muistsed ehitused rohelise kasvustikuga kattunud. Kuid kauaks unustuse hõlma vajunud orust ja püramiididelt kerkib kummalisi mälestusi indiaanirahva õitseajast.

Suured vaikijad.

Ajalugu teab rääkida suurest hulgast tähtsatest meestest, kes äärmiselt sõnaahtrad olid ja ainult hädasti tarvili küll kõnelesid. Vanemas aegjärgus on sääraste „suurte vaikijatenä teiste hulgas tuntud Julius Caesar ja Hannibal, Hannibali juures oli kinnine olek vististi küll juba seepärast hädasti tarvili, et võimsal väejuhil oma Kartaago kättetasu kavatsusi Rooma ilmariigi vastu täielikus saladuses tuli septseda. Uuemal ajal sai vaikija nime jutuka ja avameelse krahv Egmonti sõber Vilhelm Oranjest, kes Madalmaad Hispaania ikke alt vabastas. Ta rääkis ainult siis, kui seda hädasti tarvis läks. Külap juba see suur vandeseltslane pidi olema mõistnud, et vaikimine suurtele, salajastele ettevõtetele on esimeseks aluspinnaks. Ainult vaikides võis teostada vabastumiskava võimuka vaenlase vastu, nagu seda oli tol ajal Hispaania ainuvalitsuslik ilmariik.

Ka suurte taidurite hulgas leiame rohkesti vaikijaid. Nii on äärmiselt sõnutu mehena tuntud Itaalia renessansiaja üks kuulsamaist meistritest — Michel Angelo Buonarroti, ja samasugusena esineb ka Saksa surematu helilooja Beethoven. Nende mõlemate vaikimine on küll vist seletatav oma ümbruskonnast kaugelt üleulatava geeniusse seesmise üksindustundega. Ka romantiker Robert Schumann, kes ennast sulle ja heli läbi nii hiilgavalt väljendada mõistis, esines seltskonnas, isegi kõige intiimimas, imestamisväärselt sõnakelhvana. Richard

Wagner, kes samal ajal kui Schumanngi Leipzgis elas ja kes oli tuntud haruldaselt kõneosavana, tegi kord Schumannile, kes küll Wagnerist lugu pidas ja teda händas, küllaskäigu. Selle küllaskäigu järele ütles Schumann Wagnerist: „Kohutav inimene see Wagner, ta vadiseb vahetpidamatult!“ Ja Wagner arvas Schumannist: „Hirmus inimene, ta ei räägi sõnakestki!“

Üks tähelepanuväärt taiduriteelu nähtusist on see, et väga sageli nimelt koomikerid igapäevases elus haruldaselt tõsistena ja vaikivatena esinevad. Tihti leidub nende hulgas, kelle alaks on teisi nii suurepäraselt löbustada, kurvameelseid ja sõnaahtraid tüüpe. Nii oli oma vaikimise poolest tuntud Viini lossiteatri kuulus koomiker Meixner; ka tema kaasaeglased, publikule alati palju naeru sünnitanud koomikerid Schweighofer, Knaack ja Matras olid eraelus vaikesid ja sõnakelhvad.

Haruldased loomadevõitlused.

Peale härjavõitluste on tuntud võitlused loomade, peaaasjalikult rottide ja kukkede vahel. Viimaste võitlused on eriti armastatud Inglismaal.

Vähem tuntud on aga mõned iseäralised võitlus-harud kus isegi rahulikud loomad üksteisega elu ja surma peale võitlema sunnitakse.

Albaanias toidetakse isahanesid iseäraliste kasvudega, mis nende sõjakust tõstab. On hani juba küllalt tige ja võitluseks valmis, kuulutab tema peremees sellest kogu külale ja alati leidub ka kohane vastane. Huvitavat võitlust vaatama kogub terve küla, mille juures ühe või teise võidu peale kihla veetakse. Harilikult kestab võitlus mitu tundi ja lõpeb ikka ühe linnu surmaga.

Vähemtuntud on ka kaamelite võitlused, mis Süürias ja Araabias väga lugupeetud. Selleks valitakse harilikult kõige paremat tõugu kaamel ja ärritatakse ta mitmesuguste võtetega niivõrd vihale, et ta kui kiskja loom teisele omasugusele kallale tungib ja hammastega teist närima hakkab. Muidugi hakkab teine vastu. Võitlus kestab 1—2 tundi ja võidetuks tunnistatakse see kaamel, kes enne maha langeb ja verekaotuse ja väsimuse tõttu üles tõusta ei suuda. Harilikult saab võitja kaameli omanik ka võidetu omale. Võitlust vaatavad pealt sajad araablased ja veavad elavalt kihla.

On araablasi, kes eriti võitluskaamelid kasvatavad ja nendega mööda maad ringi käivad, võitlusi korraldades.

Isegi tähtsusetu rohutierts sunnitakse omasugusega võitlema. Lõuna-Hiinas korjavad talupidajad rohutiertsid ja valivad nende hulgas suuremad välja. Neile kinnitatakse bambuse pilliroost kepikesed niimoodi selja külge, et nad ainult otse edasi liikuda võivad. Kui nüüd loomakesed vastamisi kokku lähevad, algab varsti võitlus, mida hiinlased rõõmüksiga saadavad. —ste.

Kalduvus ringkujudesse.

On tähelepanuväärt asjaolu, et kõik kujud elus püüavad ligineda ringkujudele. Kõik kasvab ja areneb selles sihis ja tekitab lõpuks küsimuse, miks kõik nimelt sarnasele kujule läheneda püüab ja mitte ka nelinurgalisele ja kandilisele. Nii näeme ümmargustena puutüvesid ja -lehti kui ka imkeha ümbrusjooni, kusjuures samale seadusele näib kalduvat alluma ka elutu loodus. Kõik jõedki voolavad vähemalt osadegi kaupa ikka ringides ja kõigil järvedel ning meredel on oma ringlev hoovus. Atlandi ookeani juures näiteks on märgatud hiigla ringvoolu, mida aga selle laialise ulatusala ja pika aja tõttu, mis hoogvusele tema ringlemiseks kulub, väga raske on jälgida. Sel hiiglahoovusel, mis ulatub maanabalt maanabale ja mitmesuguseid keerutusi teeb oma randmannerite ümber on kindel keskpunkt, mille ümber ta voolab. See koht leidub Azoridest vähe lõuna-lääne pool ja temast on ettevaatlikud merimehed ikka emale püüdnud hoiduda, sest et see koht juba ammu hädahoiulikuna ja iseäralikult tormisena tuntud on.

EESTI MAJANDUS SÕNAS JA PILDIS.

OÜ. KEEMIA LABORATOORIUM „REMEDIA“.

Väike Roosikrantsi tän. nr. 8. oma majas.

Asutatud: 5. märtsil 1920. a. esialgu 500.000 margalise põhikapitaaliga, üüritud ruumides Suur Brooksmägi nr. 7.

Asub: 5. maist s. a. oma, eriti selleks otstarbeks ehitatud majas, Väike Roosikrantsi tän. nr. 8; põhikapitaal 4.000.000 mk., tagavarakapitaal praegu 565.078 mk.

Laboratooriumi hoone: ehitatud paekivist, 12 sülda pikk ja 7 sülda lai; betoon-laed ja -põrandad.

Praegused töäjõud:

Juhatus:

- 1 vastutav juhataja proviisor F. Eglon.
- 1 juhataja abi proviisor J. Jaanson.
- 1 raamatupidaja N. Liblik.
- 1 juhatusliikmete asetäitja prov-nt T. Rosenwald.
- 1 ametnik pakkimise jaoskonnas; lihttöölised tarvituse järele.

Farmatsöidilised preparaadid:

Tööala:

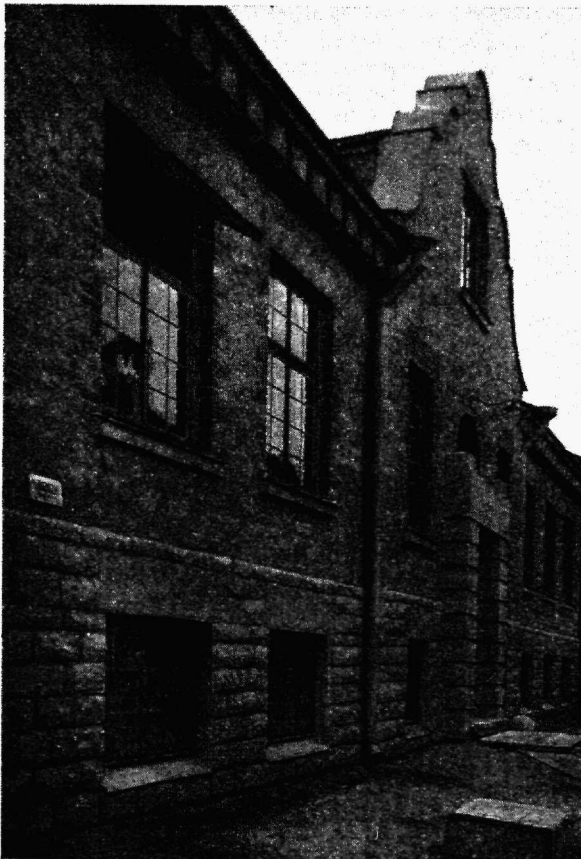
Ferratol-Remedia — valmistatakse värskelt, oma laboratooriumis prof. Dragendorff'i meetodi järele algainetest väljatöötatud preparaadist. Kaubanduse ja tööstuse näitusel 1922. a. rahaministeeriumi eriauhinna vääriliseks tunnistatud.

Hämatogen-Remedia — valmistamine sünnib arstlise järeelvalve all võetud verest. Sisaldab 50% defibrineeritud verd. Analüüseritud Riigi Kesklaboratooriumis nr. 896 all 1921. a.

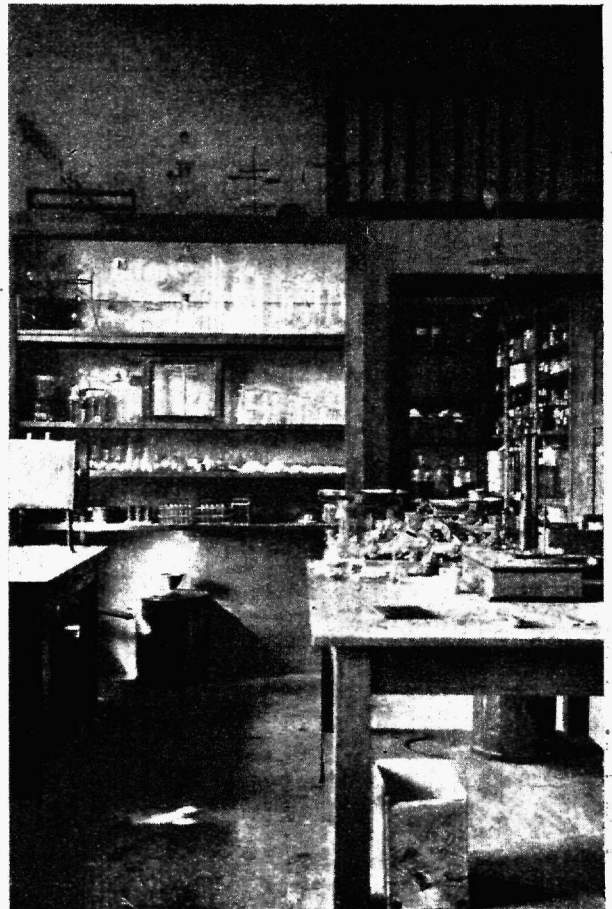
Seemne mahl — Remedia — Liquor Testiculi. Valmistamine sünnib arstlise järeelvalve all võetud orgaanidest. Sisaldab 30% loomulikke orgaanide ekstrakti. Analüüseritud Tartu ülikooli arstirohtude proovimise instituudis ja Riigi Kesklaboratooriumis.

Ankur-Ekspeller. Et sissevedu selle publikumi poolt paljunõutud koduse arstimise abinõu järele piirata, sünnib pakkimine väljamaa vormi järele; sealjuures on riigi keel ja valmistamise asukoht esimesel kohal, et tarvitajaid omamaa saadustest lugu pidama harjutada.

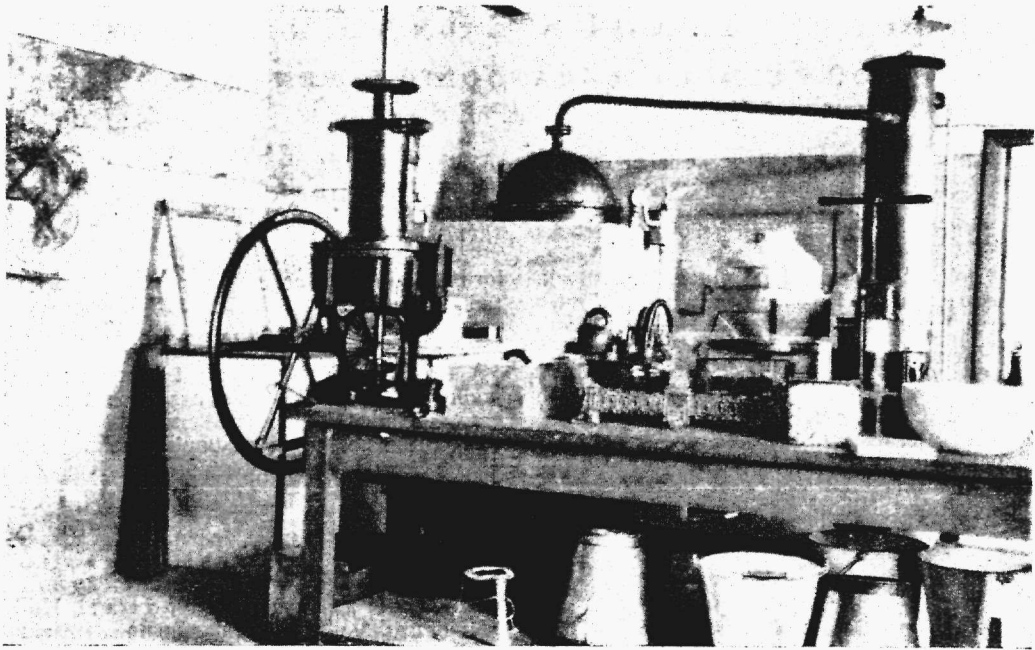
Opodeldok, Emplastrum Meliloti, Emplastrum Plumbi comp., Liq. Aluminis aceticici, Liq. Plumbi subaceticici, Oleum Lini sulfuratum Emplastrum adhaesivum, Extractum ferri pomati, Kalium sulfuratum, Vasolimentum jne., mille valmistamine vähemas apteegi laboratooriumis tülikas on, valmistatakse apteekidele.

Remedia maja V. Roosikrantsi tänaval.

Remedia laboratoorium.

Remedia aparaatideruum.

Peale selle mitmesugused kosmeetilised preparaadid: kreemid, sheeled, puudrid, tualettveed, Kölni veed, lõhnaõlid jne. Remedia kosmeetilised preparaadid tunnustati kaubanduse ja tööstuse näitusel 1922. a. eriliselt rahaministeeriumi auhinna vääriliseks; nad võistlevad hea eduga väljamaa saadustega, vähendades nende sis-sevedu ja rahuldades publikumi nõudeid.

Majapidamise tarbeained: siirupid, es-

sentsid, putukate hävitajad, määred, õlid, kontoriliim jne. mille kogu nõuetele vastavalt täiendatakse.

Tulevikus seisab ees laboratooriumi laiendamine, sisseseade — eriti aparatuuri — täiendamine, saaduste väljamaale eksporteerimise soodustamiseks, püüdes sealjuures võimalikult rohkem sisemaa tootesaineid läbi töötada.

N A L I.

„Kas tohiksin teie abikaasaga kõnelda?“

— Jah, kui ta teile selleks mahti annab.

*

Varjunimi, Kohtunik: „Peale nimetatud kuue suure sissehurdmise olete veel terve rea vähemaid vargusi toime pannud, kusjuures ikka valenime all tegutsesite.“

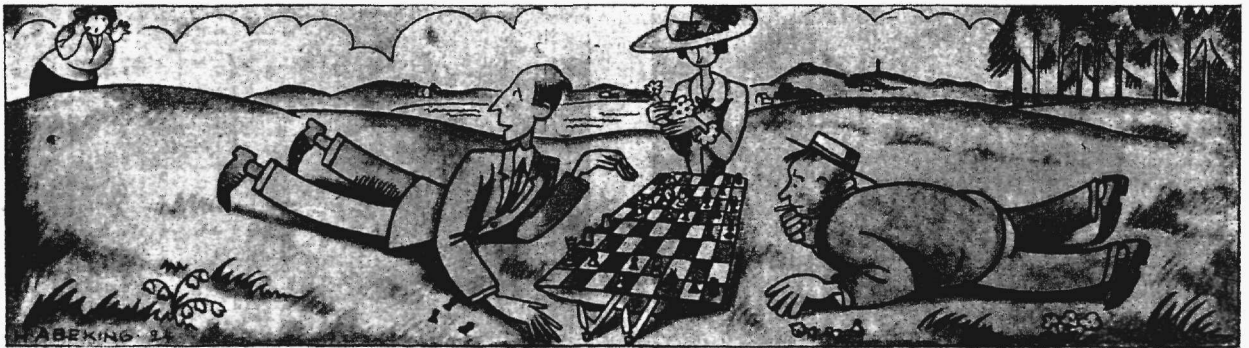
Kaebelune: „Jah, säärase väikeste töökeste juures on mul viisiks ikka varjunime tarvitada.“

Tulevane ala. Isa (pojale, kes kooli ei taha minna):

„Aga, poiss, mida arvad siis peale hakata, kui sa midagi ei õpi — sa ei oska siis pärast kaardilt toitude nimesidki lugeda!“

*

- Vanaisa, miks sul taskurätikul sõlmed sees on?
- Et ma midagi ei unustaks.
- Aga mis sa siis meeles pidid pidama?
- Kas või löö maha, ei mäleta.

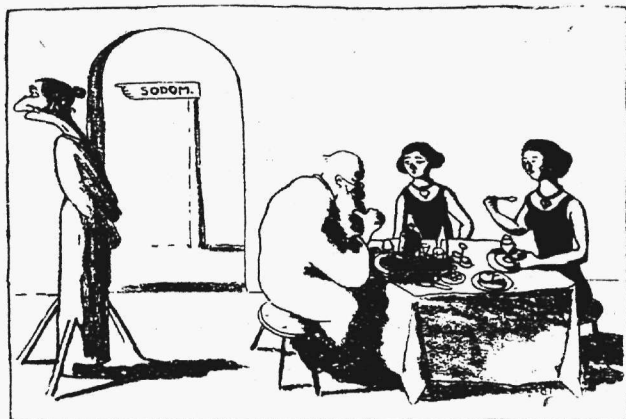

„Tiina, kus sa ometi oled?“

„Oota, meie mängime tema moodsal ruudulisel undrukul oma partii lõpuni.“

Lot ja tema tütre.

(Sondags Nisse, Kopenhagen).

Lot: „Too mulle muna juure natuke soola. Võid seda ema küljest võtta.“

Neetud sugu! Proua: „Ärge liialt kurvastage, Anni. Külap leiata peagi uue kallima. Ah ja, kas võiksite ehk täna lõunaks kana tappa?“

Köögitüdruk? „Ei, kana küll mitte, aga kuke tapan hea meelega.“

Kindel usk. „Mustlanna kuulutas mulle kord ette, ma surevat teatris.“

— Ja teie usute seda?

„Mina küll mitte, aga mu väimees usub seda kindlasti... ta toob mulle igapäev mitu teatripiletit kaasa.“

- Preili Liina, kui vana on teie noorem õde?
- 22 aastat.
- Ja Teie?
- 19.

- Kus sa uue aasta vastu võtsid ja kuidas?
- Ei mäleta.
- Aga kus sa olid?
- Kus? Hm — ma arvan, vist laua all.

- Preili, kas teie usute eelaimdusi?
- Oo jaa!
- Aga õelge, kas teie praegu midagi ei aima?
- Oo ja, muidugi aiman.
- Mida siis, mida?
- Et teie jälle mingi lolluse ütlete.

Kunstinäitusel. Daam loeb maalide nimekirja: „Imelik! Siin on kirjutatud, et see pastell on.“

„Aga muidugi!“

„Kuidas muidugi? Mis pastell see on — see on ju lehmalaud.“

Kurjal rahakriisi-ajal. „Ooteruumis on mees, kes herra direktori jutule soovib.“

— Kas tal on arveleht käes?

„Ei ole.“

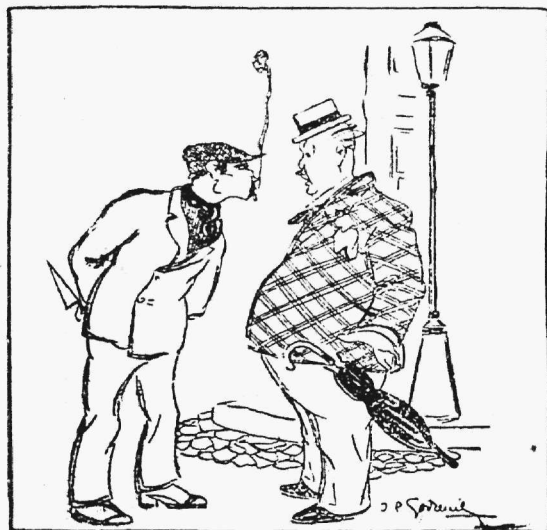
— Noh, siis on see tal kindlasti taskus. Viska too mees välja.

„Mina mängisin klaverit juba nelja-aastasena.“

— Ja kui vana olete nüüd, preili?

„Kolmkümmend.“

— Siis pole ime, et vahepeal klaverimängu olete unustama hakanud.

(Petit Parisien).

„Kas siin lähedal ei ole politseinikku?“

„Ei ole näha.“

„Siis lubage oma rahakott!“

Luule ja matemaatika. Matemaatika professor on oma pruudiga jalutuskäigul. Pruut murrab lille ja hakkab selle õielehti noppima, lausudes armastuse oraakli sõnu: „armastab mind, ei armasta...“ Professor katkestab ta, pahaselt lausudes: „Teed täiesti asjatut tööd. Loe õielehed ära ja paarisarvu juures on vastus eitav ning üksikarvu juures — jaatav.“

Kohtamine varjude riigis.

(Adeverul, Bukarest).

Lenin: „Siin, surmariigis, ei ole meil enam põhjust vaenluseks.“

Nikolai: „Sinu sõprade seisukoht Bessaraabia küsimuses on niisugune, et meie ka omal eluajal üheskoos oleksime võinud töötada.“

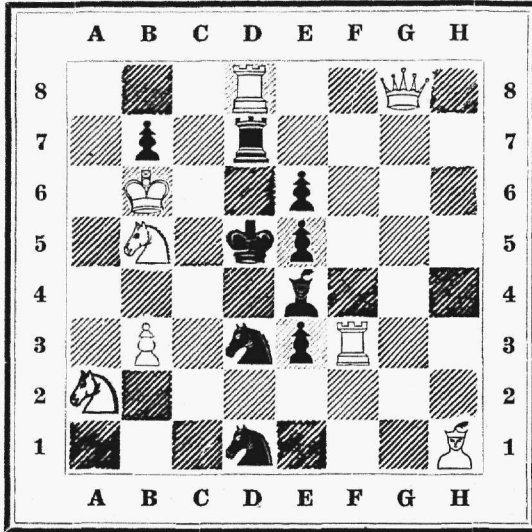
M A L E.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 19.

Kokku seadnud K. Flatt. (Austusega mainitud Berni maleklubi turniiril 1924).

Mustad.

Valged.

Valged: K b6, L g8, V d8 ja f3, O h1, R a2 ja b5, S b3
Mustad: K d5, V d7, O e4, R d1 ja d3, S b7, e3, e5 ja e6
Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 12 lahendus.

(Nagu juba mainitud, peab d6 ruudul must odamees valge odamehe asemel olema.)

1. R e4—g5, R h3 : g5,
2. f2—f4 annab matt.
1. (R e4—g5), f6 : g5,
2. L a7—g7 annab matt.
1. (R e4—g5), V a3 : a7,
2. R g5—f3 annab matt jne.

Õigeid lahendusi saatsid: A. Jakobson, Paul Tammeveski, Alfred Särg ja Karl Kiwi (kõik Tallinnast), V. Lind, Voldemar Heuer ja Jonatan Viira (Tartust), K. Tammeveski (Haapsalust), Albert Kukk ja Johann Jansen (Valgast), M. Villemson (Pärnust), Alfons Pachel

ja J. Hendrikson (Vändrast), Jaan Nel (Paidest), Erich Dorbeck (Raela-Tarakverest).

Märkus. Palutakse lahendajaid iga lahendus ise-lehel saata, et eksitusi ära hoida ja sorteerimise vaeva kergendada.

A. B.

Kirjavastused.

N. K. T-maal. Mõned teie tõlgetest ilmuvad, aga aega ei saa kindlasti ette määrata.

A. J. L-s. „Tshemodanowi“ ei saa meie tarvitada.

Uuemast kirjandusest.

Jul. Seljamaa. „Päiksepaisteline revolutsioon“. „Varraku“ kirjastus.

Autor ise ütleb raamatu sissejuhatuses, et ta ülesandeks võtnud Vene „päiksepaistelise“, s. o. veebruarimärtsi revolutsiooni sündmusi ja juhtumisi kirjeldada, mille pealtnägijaks ja osalt ka kaastegelaseks ta neil tähtsatel päevadel olud. „Käesolev kirjatöö on selle tõttu ka peaaesjalikult nende materjaalide ja andmete põhjal kokku seatud, mida ma märkustena oma päeva-raamatust üles olen tähendanud. Samuti olen tarvitanud materjaalina üksikuid Vene ajalehtede numbreid revolutsiooni algusajast.“

A. H. Tammsaare. Vanad ja noored. Jutustus. „Varraku“ kirjastus.

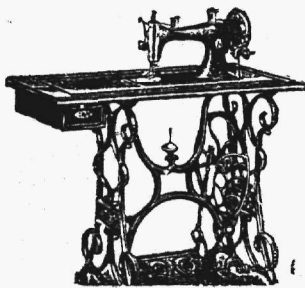
Raamatus ei ole öeldud, et see teine trükk, aga mäletavasti ilmus see realistline jutustus küla-elust enne sama kirjaniku psühholoogilisi novelle („Pikad sammud“, „Noored hinged“, „Üle piiri“).

Eduard Vilde. Kogutud teosed. Novellid VII. Kännud ja käbid. „Linda“ aktsiad. „Varraku“ kirjastus. 1924. Vilde teosed ei ilmu kronoloogilises ega annete järjekorras. Haridusministeeriumi soovil trükitakse need novellid ja romaanid varemini, mis koolides lugemiseks tarvilikud. „Kännud ja käbid“ kui ka „Linda“ aktsiad on kaks paremat novelli Vilde noorepõlve toodangust. Esimene ilmus „Postimehes“ 1892. aastal, teine 1894. aastal. „Linda“ aktsiad äratasid omal ajal aktuaalse aine tõttu suurt tähelepanu; oli see ju kurbkuulsa „Linda“ seltsi skandaalse tegevuse kajastus. Vilde „Kogutud teosed“ ilmuvad soliidsete raamatutena, heal paberil ja selge, jämeda trükiga.

Sel „Ao“ numbril on kaasas värvitrükipilt kunstnik Paul Burmann'i maalist „Maastik“.

Vastutav toimetaja Ed. Hubel.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

KÕIGE PAREMAID

ja tugevamaid jalgrattaid, nagu „Corona“, Simpson j. t., sama ka õmblusmasinaid Köhler, Kayser, Phönix, ostate

S. Karja tän. 19,

õmblusmasinate kauplus A. TAMMES.

Viimaseid Prantsuse ja Inglise uudiseid

naisterahvaste kostüümide ja mantoode jaoks soovitab

K.-M. „STANDARD“

Pikk tän. 12. Kõnetr. 13-19.

OSCAR STUDE

EKSPEDITSIOONÄRI.

PEAKONTOR:
TALLINNAS, S. BROOKUSMÄGI Nr. 14.

OSAKONNAD:

PARNUS, PUHAVAIMU täN. Nr. 8. TELEF. Nr. 93.
VALGAS, (EESTI). ALLEE täN. Nr. 5-A. „ „ 139.
TARTUS, JAANI täN. Nr. 24. „ „ 635.

TELEGR.-AADRESS IGAS KOHAS: „STUDEOS“.

Suur ladu

Õmblusmasinad „Mundlos-Original-Victoria“ ja „Veritas“ kodu ja tööstuse tarvis.
Kudumismasinad Claes & Flentje, Mühlhausen, moodsate jakkide, kleitide, kamasside kudumiseks jne. Parem teenistusallikas naisterahvastele.
Jalgrattad „Vanderer“ ja „Brennabor“, kõige uuemad mudelid.
Kirjutusmasinad „Kappel“ uuem mudel.
Paljundamisaparaat „Opalograph“, kõige uuem uuemaist.
Pilutamismasinad ja kurbli-tikandusmasinad.

Kõik tarbeasjad ülalnimetatud masinatele, nagu nõelad, poolid (laevukesed), õli, tikkimisrõngad, rihtmud õlikannud jne.

LIER & ROSSBAUM

TALLINN, Rataskaevu tänav nr. 5.

EESTI PANK

Osakonnad kõigis maakonnalinnades

Arvete seis 30. aprillil 1924. a.

Aktiva	Passiva
Kassa:	
a) pangatähed	250.000.000,—
b) riigikassatähed, vahetusraha jne.	72.283.136,—
Väärtpaberid	2.666.787,50
Kulla arve väljamaal	2.250.000.000,—
Välisvaluuta	1.877.023.152,50
Laenuid välisvaluutas	1.549.100.039,50
Diskonteeritud vekslid	126.118.775,—
Kontokorrentarved	98.490.971,—
Garantiide ja akkredit. laenuid	11.831.992,—
Väljamaa korrespondendid „Nostro“	809.742.131,50
Korrespondendid „Nostro“	217.805.689,—
Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	252.473.177,50
Korrespondendid „Loro“	238.103.913,74
Osakonnad	
Mitmesugused arved	
1923. aasta puhaskasu	
7.755.639.765,24	7.755.639.765,24
Väärtused depoons	
Inkasso dokumendid	
832.510.886,82	
260.180.349,—	
Juhatus.	

Pank toimetab kõiki pangaoperatsioone kodu- ja väljamaal. :-: :-:

Töökool ja õppekool. Kasvatus-teadus-
line teos. C. H. Niggol. Hind 50 mk.

Maria Montessori meetodi äraldused.
Kasvatuslik süsteem. C. H. Niggol. Hind
60 mk.

**Meie jõumajanduse sihtjooned tule-
vikus.** Prof. A. Kink. Hind 40 mk.

Tartu-Pihkva ja Narva veetee. Prof.
A. Kink. Hind 40 mk.

Lõhkeained. I osa. D. Buxhoevden. Hind
100 mk.

Parlament. Riigiteadus. H. V. Gerlach.
Tõlk. P. Grünfeldt. Hind 35 mk.

**Mida võiks igäüks suguhalgustest
teada.** Dr. A. Rüttnann. Hind 75 mk.

Kuidas kunstlikult nooreks saada.
Loodusloolised uurimused. Prof. Steinach.
Hind 30 mk.

Täielik malemängu õpetus. A. Bur-
meister. Hind 135 mk.

Nahksuka jutud. I indiaanilugu. F. Coo-
per. Tõlkinud J. Sander. Hind 135 m.

Prints ja kerjus. Romaan. Mark Twain.
Tõlkinud A. Oras. Hind 130 mk.

Väikesed rõõmud ja mured. Muinas-
jutud. G. Galina. Tõlkinud E. Jõgi.
Hind 120 mk.

Frithjof. Norra rahvaeepos. Ümber jutus-
tanud P. Grünfeldt. Hind 75 mk.

Minu kodust. Lasteraamat. J. Lattik.
Hind 130 mk.

Lapsepõlve Kungla. Lood ja lallitused
lastele. K. E. Sõöt. R. Kiviti illustused.
Hind 130 mk.

Kolm muinasjuttu lastele. Z. Topelius.
Soome keelest M. Nurmik. Hind 50 m.

Jänes Vemmalsaare juhtumised. Anni
Svan. Soome keelest tõlkinud L. Luiga.
Hind 80 mk.

Jaunart Jauram. Lasteraamat. K. A.
Hindrey. Hind 70 mk.

Jaunart Jaurami jõngermannid. Laste-
raamat. K. A. Hindrey. Hind 65 mk.

Jõngermannide jandid. Lasteraamat.
K. A. Hindrey. Hind 60 mk.

Vallatused ja riikad. Kuus lõbusat
lugu. Piltides kujutanud Vilhelm Busch.
Eestistanud Endor Tendor. Hind 160 m.

Kahupea Kaarel. Pildiraamat 3—6 a.
lastele. Dr. H. Hoffmann. Eestistanud
Endor Tendor. Hind 140 mk.

Omal jõul edasi. Karakteri kasvatusline
lugemine. Gizyk, Paul. v. Tõlkinud G.
E. Luiga. Teine trükk. Hind 150 mk.

Taeva-Kääbus. Muinasjutt-broshüür. J. Oro.
Ilustanud Gori. Hind 30 mk.

Saadaval pealadus

T. E. K.-Ü. „Päevalehe“ raamatu- ja kirjutusmaterjaalikaupluses

Jaani t. nr. 6. Krediid-Panga majas,
ja kõigis „Päevalehe“ abitalitustes

ning paremates raamatukauplustes.

Piltidega ilustatud nädalakiri

„AGU“

on kaunim, huvitavam ja väärtuslikum ajakiri Eestis

Ajakiri „AGU“ on rahvatülikooliks, mis igaühele kättesaadav ja teadust, kirjandust ning kunsti rahva sekka kannab.

„AGU“, kui kultuuri levitaja, ei peaks üheski kodus ega raamatukogus puuduma!

„AGU“ toob igas numbris rahvalikus keeles kirjatükke kultuuri ja teaduse aladelt.

„AGU“ toob igas numbris lühemaid, hästivalitud huvitavaid jutte ja novelle.

Igas numbris hulk lühemaid huvitavaid teateid nutest leidustest ja sündmustest kõigil kultuuri aladel.

Igas numbris Euroopa nalja- ja pikkeleh-
tedest paremad naljapildid ja karika-
tuurid.

Alati väärtuslik ja põnev romaan.

„AOS“ nr. 16 algas Norra kirjaniku
Sven Elvestadi haruldaselt põnev sotsiaalne

kriminaalromaan „MONTROSE.“ Uutele tel-
lijatele saadetakse need nrid järele, kus see
romaan juba ilmunud. „AOS“ nr. 16 algas
ka „Prohvet Maltsvet“.

„AGU“ toob igas numbris hulk pilte
kirjatükkide seletamiseks ja päevasündmuste
kohta kodu- ning väljamaal.

Igal numbril hinnata kaasas värvi-
trükipilt kodu- või väljamaa kunstnikkude
tähtsamatest maalidest. „AGU“ on esimene
Eesti ajakiri, mis värvitrukupiltte kaasa annab.

Rohkete piltide ja hea paberi tõttu läks
„AGU“ juba läinud aastal nõnda palju mak-
sima, et senine üksiku numbriga ja tellimise
hind kaugeltki kõiki kulusid ei katnud.

Tänavu aasta algul tõsteti suurel määral
postimaksu. Peale selle hakkas „AGU“
tänavu aastal värvitrukupiltte kaasa
andma, et kunsti rahva seas levitada. Sar-
naste piltide hind eraldi müügil on mitu-
kümmeend või koguni mitusada marka.

Seda kõike arvesse võttes on väljaandja osatühisus sunnitud ajakirja
„AGU“ tellimise ja üksiku nr. hinda 1. maist s. a. tõstma.

„AGU“ tellimise hind 1. maist on:

1 kuu peale	150 marka.
2 „	300 „
3 „	450 „
6 „	800 „
12 „	1500 „

Kuulutuste hind:

1 lehekülj	3500 marka.
1/2 „	1750 „
1/4 „	875 „
1/16 „	220 „

Üksiku numbriga hind 40 marka.

Tellimisi võtab vastu „Päevalehe“ kontor, Tallinn, Pikk tän. 2. Peale selle võib
„AGU“ tellida raamatukaupluste ja kõigi vabariigi postkontorite kaudu.

Kirjade aadress: Tallinn, „AGU“.

Tallinna Eesti Kirjastus-ühisus.